

SANDPAPPRET

NR 1 ÅRG 6

FN-KAMRATERNA 72 M

SANDPAPPE

NR 1 21 juni 1999 72 ÅRSÅRSRAPPORTEN 72 ÅR
Mellanöstern för konfliktföreningen FN-kommissionen 72 ÅR

INNEHÅLL	SIDA	ANSVARIG / FÖRFATTARE
Redaktion och innehåll	2	Redaktören
Batch har ordet	3-4	Bataljonschefen Göran Wetterlundh
Från Styrelsen		
Tidens gång och kamrat- kontakter	4	Styrelseordföranden Björn Lundholm
MD-resan	4	Styrelseordföranden Björn Lundholm
Adressändring	5	Bengt Hållkvist
Medlemsnytt		
Avliden Ökenbröder in Memoriam	5 5-6	Redaktören Bataljonschefen Göran Wetterlundh
Hälsning vid bårn	6	Bengt Hållkvist
Nytt från Swedint -- FN-aktuellt	6-10	Bengt Hållkvist
Politik i Mellanöstern	11-14	Bengt Hållkvist
FN-special		
Verksamheten vid UNGOI (Irak)	15-16	Jörgen Sethsson
Förtryck och mänskliga rättigheter	16-19	Bengt Hållkvist
Stabsredaktörens spår	19-21	Kåbe Lidén
"Al-Limerickar"	21	Rolf Löfberg
Redaktionellt	21	Redaktören
Ökenvärlden...	22-23	Alv Svensson
Strövtåg i Bibels länder	24-25	Ingvar Holmquist
Vad bjuder Främre Orienten?	26	Per Hallgren Bengt Hållkvist
Omstagsbild: Collage över dramatisk vår i Mellanöstern 1999		Bengt Hållkvist
Signerade foto		Stabsfotografen Stieg Forsberg Bengt Hållkvist
Et osignerat foto på palestinsk präst		Okänd
En signerad karta		Ingvar Holmquist
En osignerad karta genom		Swedint
Övriga illustrationer		Bengt Hållkvist

REDAKTÖR: Bengt Hållkvist

POSTADRESS:

Informationsbyrå Hållkvist
Sjöliden 40

SE-590 77 VRETA KLOSTER

ORGANISATIONSNUMMER: 960616-3214

POSTGIRONUMMER: 532 57 63 - 4

(F skattereg)

TELEFON: 019 / 602 45

TELEFAX: 019 / 602 45

Batch

här i slutet

EN OSÄKER FRAMTID

För andra gången hade jag förmånen att få delta i Folk och Försvars konferens i Sälen tidigare i januari i år. Som så många gånger tidigare var massmedias intresse mycket stort. Inte så mycket på grund av någon ny hotbild utan sannolikt mer för att kunna förmedla något politiskt uppseendeväckande utspel, typ 1997 års "Arbogaaffär".

Förväntningarna inträffades redan första dagen, då ÖB gick till hårt angrepp mot poliikerna, som mer eller mindre odugligförklarades vad gällde förmågan att förstå och bedöma konsekvenserna av kraftigt reducerad försvarsekonomisk ram i framtiden. ÖB:s tal var bl.a. ett svar på tidigare hård kritik mot ÖB för Försvarsmaktens sätt att hantera försvarens ekonomi samt den tolkning, som han gjort, av hur mycket pengar som egentligen disponerades. För öppen rida spelades nu upp en djup förtroendeklyfta mellan ÖB och våra politiker.

Även om ÖB dagen efter tog till baka del av kritiken kvarstår bilden av stor oenighet, vilken skapar vårt försvår såväl på kort som lång sikt. Som numera utomstående betraktare måste man allvarigt ställa frågan "talar man inte med varandra?" Är formella oskrivna regler eller prestige hinder för en öppen och förtroendeskapande dialog?

Frågan är dock allvarigare än så. Resultatet kommer att få konsekvenser för vår säkerhet långt framöver samt berör kommande generationers framtid. Detta i en tid då vi visserligen inte under många år sett något militärt hot just mot vårt land, men då den långsiktiga bedömningen är genuint osäker.

Resultatet av vad vi nu sett spelas upp får vi se i en försvarspolitisk proposition i dessa mardagars, när detta skrivs. ÖB lämnar i maj in sitt förslag till försvarets utformning. För jul ska riksdagen ha fattat sitt beslut. Då får vi veta vad som kommer att finnas kvar. Redan nu aviseras om bortåt 50%-iga reduktioner i såväl krigs- som fredsorganisationen. Mindre än 1/5 av våra ungdomar får få fullgöra någon form av värnplikt.

Samtidigt, som försvaret reduceras kraftigt, skall våra internationella engagemang öka. Om denna viljeinriktning är väl de flesta överens. Frågan, som jag ställt tidigare i denna tidskrift, är dock uppenbar. Hur och med vilken kvalité kommer mer en kommande rekrytering att se? Urvalsmöjligheterna kommer ju efter hand att dramatiskt minska - såväl bland belärliga som värnpliktiga. Eller går vi med automatik mot en yrkesarmé?

Mycket handlar i dagens samhälle om ekonomi. Varje verksamhet skall bära sina egna kostnader. Detta är

Sedan totalförsvaret skrev denna ledare i mars, har vi utstått ett nytt blodigt, nära 3-årsraders krig i Europa, Kosovo-kriget, mellan NATO och Milosevic's Jugoslavien. Efter NATO-betvingning och FN-resolusion 1244, om vapenvila och utrymning av alla serbiska styrkor i Kosovo övervakar KFOR (Kosovo Implementation Force) en FN-sanktionerad NATO-ledd 50 000-mannastyrka verkställigheten. Hed

i grunden sunt och eftersträvarsvän. Men ibland tappar man då bort en nödvändig helhetssyn. Försvarsmakten skall inte vara en social inrättning men vad kostar det samhället att 9/1 av en årskull 19-åringar riskerar gå ut i arbetslöshet och samtidigt gå miste om den mognadsprocess samt utbildning för livet, som ändå de militära systemet ger? För att inte tala om övriga konsekvenser för samhällsekonomin, som blir följden av militära nedläggningar.

Vi skall naturligtvis vara glada över att vi, åtminstone i vårt närområde, upplever en fredigare värld. våra beslut måste präglas av, att till varje pris torhindra, att klockan vrids tillbaka. Utvecklingen på Balkan, grymheterna i Afrika etc. ger dessvärre en bild av människor som inte drar sig för våld för att uppnå sina syften. Vår rädd om framtiden! Fler än Du vill vara med!

Göran Wetterlundh -- 001

Från STYRELSEN

TIDENS GÅNG OCH KAMRATKONTAKTER

I förra Sandpappret kunde vi tala om de tjugo år som förflutit sedan 72 M. Junga, smärta, spänstiga (?) män har fått kulnaga samt flint (into alla) och de äldre officerarna är pensionärer. Några av kamraterna har lämnat oss för gott och vi gör i detta nummer vår sista salut till Peter Tamm, som var 67 år, när han för inte så länge sedan gick bort.

Det är bara ett konstatera att 72 M inte längre skulle gå att använda i utlandstjänst, möjligen som lokalförsvarsförband eller i hemvärnet... Om nu någon skulle komma på den varsinniga idén. Enskilda 72:or tjänstgör dock fortfarande i FN-tjänst eller under NATO-befäl.

Vi skrev också i förra numret om vår **kamratträff** i Tyebäcksläget. Att vi var färre än vanligt kan ha olika förklaringar men vildigare än att grunna över det är, att vi gör vad vi kan för att hålla ihop. Om antalet betalande medlemmar sjunker mer så kan vi bara ge ut en utgåva av Sandpappret per år. T.ex.

ALLTSÅ: håll kontakten, värva medlemmar! Ring någon i styrelsen.

Apropå kamratträff var det sedan vanlig **julmiddag** i Stockholm. Även här borde det kunna ställa upp flera. Dom som träffas har i alla fall kul.

Som en åtgärd bör vi kanske försöka utse någon i varje kompani att ta på sig ansvaret att rekrytera samt hålla ihop det hela -- om inte kompanicheferna ställer upp. **Kompaniansvarig**. Det tänker vi i alla fall ta upp i styrelsen.

Efterlysnig. Har Ni några förslag till vad vi skulle kunna hitta på så ring! Alla förslag kommer att beaktas -- utom möjligen att samla ett gäng för att bestiga Mount Everest! Men Vasaloppet? Nijmegenmarschen? Spåna!!! Man har så roligt som man gör sig...

MÖ-RESAN

Så har vi ju en resa på gång. Alla har fått inbjudan och information. En del tycker att 10 000 kr är mycket pengar men då måste man se till vad vi får för detta. Det finns inga chanser att via reseföretag få ett sådant upplägg. Vi har i dagsläget 30 anmälningar. För frågor och ev. efteranmälningar hänvisas till Per Halgren tel. 08-847513. När detta skrivs vet vi inte om det är möjligt att efteranmäla, då detta nummer av tidningen avses utkomma i mitten av juni.

Björn Lundholm -- 002

(Forts. nästa sida)

ADRESSÄNDRING

Följande adressändring har inkommit till redaktionen och är verkställd:

114 Lolf Wilmar 031 - 51 80 43

Vaderkvarnsgatan 17 B

417 03 GÖTEBORG

Redaktören

MEDLEMSNYTT!

Redaktören

EN ÖKENBRODER

HAR LÄMNAT OSS

PETER TAMM AVLED 1999 - 02 - 12

Hjältar dör inte -- de bara försvinner...

Peter blir kvar i våra minnen.

Kamratföreningen Sv FN-bat 72 M

En FN-veteran har
fallit ur ledet...

Foto: Stieg Forsberg

In Memoriam

Peter Tamm till minne

Överstelöjtnant **Peter Tamm** har lämnat våra led. Efter en kort tids cancersjukdom avled Peter i en ålder av 65 år. Begravningen skedde i Vikens kyrka den 19e februari. Peter kom till vår bataljon som underhålls-
chef efter Claes Ståhle.

Det är inte alltid så lätt att komma in i en redan etablerad verksamhet eller i ett väl sammansvetsat kamrat gäng. Peter blev dock omedelbart en '72 M' i själ och hjärta, inte minst på grund av sitt okomplicerade sätt att vara. Att vara chef uh var en utsatt position. Samtidigt som behov av olika förrödenheter och tjänster var stort, var resurserna såväl ekonomiskt som materiellt begränsade. Med stor kunskap och med stor integritet löste Peter sina svåra uppgifter. (Forts. nästa sida)

I kamratkretsen var Peter alltid en aktad och uppskattad vän och kollega. En officer och en gentleman i ordens bästa mening har lämnat oss.

Vi i 72 M bevarar Peter Tamm i ljus minne

Göran Wetterlundh - 001

HÄLSNING VID BÅREN

En sista hälsning vid Peter Tamms bår kunde lämnas från Sv FN-bat 72 M och vår kamratförening genom Chefen Pers, Sven Vannerberg, som närvarade vid jordfästningen. Sven har låtit meddela att Broder Peter fick en stilrer och vacker begravning. Vikens kyrka var full av folk. Kistan var svept i Johanniterordens fana.

Bengt Hällkvist - 050

=====

Nytt
från

SWEDINT
SWEDISH ARMED FORCES
INTERNATIONAL CENTRE

FN-aktuellt

=====

GENOM SEDVANLIGT TILLMÖTESGÅENDE FRÅN SWEDINT OCH INFORMATIONSURVAL SAMT SÄRSKILD PRESSRESEARCH AV FÖRFATTAREN HAR NEDANSTÅENDE REDOVISNING ÖVER FÖRSVARSMAKTENS MM LÖPANDE OCH PRELIMINÄRT FÖRESTÅENDE INTERNATIONELLA ENGAGEMANG KUNNAT UPPRÄTTAS. REDAKTÖREN

Den 7 maj, det datum som Tyska Riket kapitulerade under Andra världskrigets satskede, men i år, utsåg -- som bekant -- generalsekreterare Kofi Annan, svenske moderatledaren Carl Bildt till FN:s sändebud och medlare i Kosovokonflikten. Bildt fick uppdraget tillsammans med Slovakiens utrikesminister tillika folkrätts-experten, Eduard Kukan, varvid svensken argavs såsom chef.

Bildt har ju kritiserat USA:s förhandlingsstrategi i franska Rambouillet tidigare -- våras, då en förhandlingslösning avseende Kosovo försökte åstadkommas. När sådan gick om intet samtidigt som serbemas etniska rensning riktad mot kosovoalbanierna stegrades, beslutade NATO-länderna att inleca ett flygkrig. "Operation Allied Force" -- utan FN-stöd. Även här lämnade Bildt kritik, då flygangreppet ej följdes upp av en politisk plan eller insats av marktrupo. Anledningen till att NATO-sidan envist höll fast vid enbart ren flygbekämpning av Federationen Jugoslavien är ju främst USA:s Vietnamsyndrom med innebörden att min mera egna soldatförluster i döda. Bildts nämnda kritik och samtida vilja att också lyssna på ryssarna medförde att amerikanska utrikesministern, Madeleine Albright, varit motståndare till Bildts medlarroll. Svensken har dock fått, visst stöd, såsom FN-sändebud, av president Clinton och USA:s försvarminister Cohen jämte militärledning.

Än viktigare är att Bildt fick större gillande hos G 8-gruppens medlemmar -- regeringscheferna hos världens 7 rika länder förstärkta med Ryssland, vilka alla samlades i slottet Petersberg utanför Bonn dagen innan utnämningen av den nye FN-medlaren. G 8-gruppen hade enats om att förbereda ett resolutionsförslag till FN:s säkerhetsråd avseende lösning av Kosovokonflikten, när NATO-flyg genom ett hel oförläpligt misstag -- för att inte säga schabbel -- bombade kinesiska ambassaden i Belgrad.

Efter denna fadäs vägrade Kina länge godta några som helst diplomatiska ursäkter från NATO-sidan utan krävde totalt bombstopp innan förnyade fredsförhandlingar genomfördes. Innerst inne stöder ju Ryssland Milosevic's Jugoslavien, vilket i fortsättningen medfört två starka burdsförväntar genom också Kinas markan- 6 - ta uppslutning bakom serberna. Nu aktuell vapenvila synes skör. Bildts medlaruppdrag blir kanske längre

och svårare än vad många trodde eller hoppades, när han inledde sitt arbete. Till bilden hör att G 8-länderna samt EU har egna förhandlare i form av ryska tidigare premiärministern Viktor Tjernomyrdin och finske presidenten Martti Ahtisaari. Bildt uppger att detta införsvarar hans roll. Frågan är om han talar sanning?

REGERINGSBESLUT OM KFORSTYRKA. Dagen före Bildts utnämning till FN-medlare i Kosovo-konflikten fattade svenska regeringen principbeslut -- senare godkänt av riksdagen -- om att sända en svensk markstyrka till Kosovo för att övervaka en eventuell vapenvila där. En svensk insatsstyrka ska inte slå sig in i Kosovo -- alltså vara fredsframtvingande -- men det sades heller inte att det nödvändighvis krävdes en uttrycklig begäran från Belgradregeringen eller ett klart FN-mandat. Ändå förutsattes att styrkan får mandat eller sanktion av FN alternativt Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE / OSCE). G 8-länderna hade under tiden enats om ett antal principer, vilka avsågs kunna ligga till grund för en FN-resolution för att avsluta kriget. Kompromisstexten redogör för en internationell "nivå- och säkerhetsnärvaro" så att de fördrivna ska kunna återvända hem till Kosovo. Det svenska beslutet togs enligt statsminister Persson för att regeringen samt berörda myndigheter, såsom Försvarsmakten med SWEDINT m.fl., skulle ha full beredskap den dagen, som ett FN-mandat fanns på plats. Den 3 juni sade Milosevic ja till vapenvila. För svensk truppsats nämndes först två alternativ. Det ena talade om ett lätt beväpnat gemensamt svensk-finskt förband, vilket skulle vara klart att skickas ut i augusti. Det andra avsågs vara en tung helsvensk styrka, som av ÖB nu bedöms kunna sättas in i höst, om man inledningsvis uthytjar den redan existerande snabbutryckningsstyrkan. SWERAP. Beslutet blev en stor svensk mekskat m.m., om 800 man utan stridsvagnar, var till kommer 50 civilpolis. Årskostnaderna beräknas till en miljard kronor -- pengar som varken UD eller försvarsdepartementet har, varför minskning av svenska insatsen i Bosnien görs. NATO-länderna och Sverige har nu stöd av en FN-resolution om militär insats enligt stadgan kapitel VII (Jfr även FN-special i detta nummer), vilken ger rätt att förga fram fred på samma sätt som IFOR/SFOR-styrkan gjorde i Bosnien.

SFOR = Stabilization Force är ju en FN-sanktionerad styrka, dvs missionen grundar sig ursprungligen på ett godkännandemandat från december 1995, Resolution 1031, vilket senare ersatts av nu gällande Resolution 1174, båda antagna av Säkerhetsrådet. Styrkan har dock ingen FN-ledd stab, Form HQ, utan har en egen NATO/SFOR-stab i Sarajevo men, som sagt, erkänd av FN:s säkerhetsråd. Uppdraget för SFOR är att övervaka efterlevnaden i Bosnien-Hercegovina av den militära delen av Daytonavtalet samt, när egen verksamhet så medger, att stödja det civila återupbyggnadsarbetet. Nämda styrka räknar i nuläget totalt 33 000 man fördelade på en USA-, en brittisk- och en fransk-ledd division. Den svenska kontingentens kärna utgörs f.n. av bataljonen SWEBn/BA 12 (405 man) med bemanningsansvar från Skånska Dragonbrigaden, MekB 8. Svenska bataljonen ingår som tidigare i den sammansatta, USA-ledda, nordisk-polska brigaden NORDPOL - Bde (2650 man), där brigadchef nu är svenske översten 1. (brigadgeneral) Håkan Espmark. Den totala svenska numerären har ökat något från hösten 1996, då Sverige övertog huvudansvaret för det fältsjukhus, som brigaden är hänvisad till. Reducering bedöms dock ske, när nya Kosovobataljonen sätts in. Utveckling i missionsområdet har präglats av en rad händelser under våren 1999, vilka alltmer stegrat spänningen och medfört ökade krav på underrättelsetjänst, skydd och beredskap i alla nivåer.

- Ett antal SFOR-operationer för vapensamling m.m.
- Upplösning av bosnianserbiska 311. brigaden, den 1 mars, inkl materielbeslag p.gr. av vapensmuggling.
- EU:s Höge representant (High Representative), Carlos Westendorp, och Carl Bildts efterträdare meddelar 5 mars den skiljedöm, vilken innebär gemensamt styre för Bosniens serber och muslimer-kroater över den smala Brcko-korridoren, vilken binder ihop östra och västra halvorna av Republica Srpska och elideles söder om östra Kroatien (Östslavonien).
- EU:s Höge representant avsätter också samma datum presidenten för Republica Srpska, Poplasen.
- Fittigt förekommande bosnianserbiska demonstrationer m.a.s. Brcko-beslutet, presidentavsättningen samt NATO:s luftangrepp "Operation Allied Force", mot Federationen Jugoslavien.
- På kvällen 26 mars trängde två jugoslaviska rysk-konstruerade stridsflygplan Mig -29 in i bosniskt luft- rum men nedkämpades av en jaktrote ur AIRSOUTH (NATO) i anslutning till luftkriget mot Jugoslavien.
- Övanstående händelser har medfört såväl demonstrationer med stenkastning som flera handgranatattentat.

Gemensamt styre över Brcko-korridoren med Bosnien-federationen är en besvikelse för Republica Srpska 7

SHIRBRIG = Multinational United Nations Stand by Forces High Readiness Brigade avses vid full insats räkna omkring 5000 man. Hittills har följande åtta länder anslutit sig till organisationen: Argentina, Danmark, Kanada, Nederländerna, Norge, Polen, Sverige samt Östeuropa. I nuläget förbereds eventuell insats av en kaderstab (Planning Element) om 13 "krisplacerade" officerare, varav tre svenska, med stabspås Hövelte nordväst i Köpenhamn. Utöver dessa har i övningsverksamhet medverkat dels "representanter" från Rumänien och Spanien men också observatörer från Belgien, Finland, Irland, Italien, Portugal samt Tjeckien. Brigadstabens närmast överordnade politisk-militära verkställande FN-organ är "Steering Committee", vilken också har att fastställa SHIRBRIG:s budget.

Kaderstaben har hittills sysslat med:

▫ Stående stabsoorder (SOP)	▫ Övnings- och tränings-manual för SHIRBRIG-förband	▫ Taktiskt / operativt koncept
▫ Transport- och underhålls-tjänst (planläggning)	▫ CIMIC-koncept (civil-militär sam-verkan)	▫ Sam.bandskoncept
▫ Rules of engagement (ROE) "insatsbestämmelser"	▫ Övningsprogram för 1998 och 1999	▫ Interoperabilitet (användbar i olika missioner)
▫ Planerings- och beslutsprocess	▫ Budget för 1998 och 1999	

För att skaffa erfarenhetsunderlag till ovan listade verksamheter har kaderstaben genomfört studiebesök hos nordisk-polska SFOR-brigaden i Bosnien, den nu utvecklade FN-missionen i Makedonien samt FN:s logistikbas i Brindisi i Italien.

Av ovanstående arbetsuppgifter bör framhållas den stabsövning "Command Post Exercise (CPX)" med hel brigadstab och representanter för alla underenheter jämte det danska stabskompaniet, som genomfördes i november 1998. Övningen ansågs lyckad. Enligt uppgift förbereder nu SHIRBRIG-staben FN-sanktionerad insats i Kosovo. Härvid kan svenska utbyggda SWERAP-bataljonen komma att underställas lyska brigaden.

UNMIBH / IPTF = United Nations Mission in Bosnia-Herzegovina / International Police Task Force. Denna uniformerade civilpolisstyrka står, som tidigare redovisats, under direkt FN-befäl och gällande mandat löper ut 21 juni i år. Mot bakgrund av vad som hänt i Makedonien och kinesiskt veto i vinstas mot FN-förnyelse där samt, nu avslutade, NATO-utgångsgrepp mot Jugoslaviska Federationen -- inklusive bombskador med döds-förluster hos kinesiska ambassaden i Belgrad -- kunde man inte helt uteslutas nya veton i FN:s säkerhetsråd beroende på den fortsatta utvecklingen i regionen. Nu har dock FN-beslutad vapenvila inträtt i Kosovo.

Uppgiften för poliser i fetsatta mission består i fortsatt övervakning av parternas efterlevnad av från 1995 gällande Daytonavtal men också i utbildning av parternas egna polisstyrkor. Operativ styrkeanslag utgör 1995 civilpoliser och 3 militärer. Svenska ramen är 55 poliser, varav 22 roterade hem redan 10 april men avsågs ersättas först 20 maj! Säkerhetsrådet har under våren blivit spånt med tonvikt på Republika Srpska. Endast absolut nödvändiga transporter genomförs i nyssnämnda område. Attentat och demonstrationer har i om-rådet riktat sig även mot IPTF liksom SFOR enligt ovan. Följden har blivit att huvuddelen (524 man) av civilpol har fö flyttats ut ur Republika Srpska, varvid sju stationer stängts även om undervisning och träning av den lokala polisen i huvudsak försöks vidmakthållas. Inom muslimsk-kroatiska federationens område stegrades spänningen under april mellan bosniaker samt bosnierkroater sedan bosnierkroatiska vice inrikesministern mördats i mitten av mars.

UNPREDEP = United Nations Preventive Deployment Force, i Makedonien, för FN-övervakning av grän-serna mellan Makedonien och dess grannar Jugoslaviska Federationen samt Albanien upphörde, som ovan antytts, 28 februari genom kinesiskt veto i säkerhetsrådet. Detta var i sin tur föranlett av makedoniskt, diplomatiskt erkännande i höstas av det av Kina åtrådda, till stor del kinesbefolkade Taiwan.

All operationell verksamhet inställdes med omedelbar verkan och all svensk FN-trupp, c:a 200 man, liksom utrustning i missionen har hemtagits från insatsområdet.

OSCE PMG = Organization of Security and Cooperation in Europe (= OSSE) Police Monitoring Group med högkvarter i Vukovar och Zagreb har fortsatt uppgift att kontrollera den kroatiska polisen samt till Öst-slavonien m.m. (östra Kroatien) återvända flyktingars rättigheter. Sistnämnda område har ju tidigare be-härskats av kroatiska serber eller i praktiken Jugoslaviska Federationen. Den mångnationella uniformerade civilpolisen, PMG, räknar alltså 18 man -- varav 8 svenskar. Den lokala polisen utgör hela 1400 man -- på en befolkning om 100 000 invånare -- och är uppdelad på 51% kroater, 44% serber samt 5% poliser av annan etniskt ursprung. Samarbetsklimatet uppges bra. Mandatet har FN-sanktion och utlöper 12 december 1999. Spänningen i Östslavonien m.m. har ökat sedan NATO:s "Operation Allied Force" mot Jugoslaviska Fede-rationen inleddes 24 mars. Flera personer har gripits under april för krigstörbrytelse, bl.a. den serbiske po-8 lischefen i Borovo strax nordvästom Vukovar. OSCE verkar även i andra delar av Kroatien.

HENNING ROBERTSON

ADVOKAT

ADVOKATFIRMAN HENNING ROBERTSON

POSTADRESS: BOX 1322, 751 43 UPPSALA

BESÖKSADRESS: KUNGSGATAN 3/ B, 1 TR

TELEFON: 018-10 25 60 FAX: 018 10 13 12. BOSTAD: 018 14 85 89

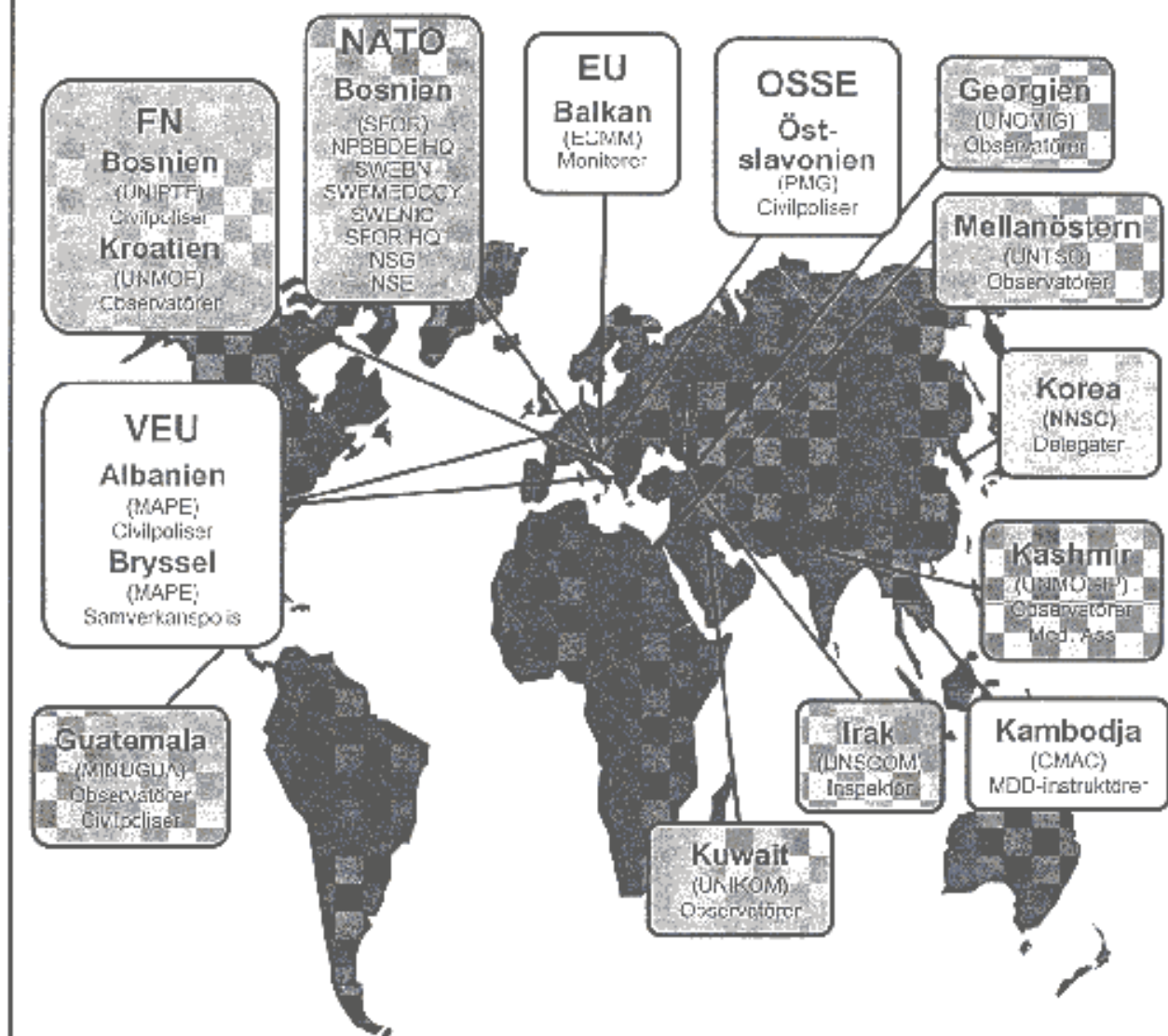
ECMM = European Community Monitor Mission, innebär verksamhet utanför -- mer brettid -- FN i Ex-Jugoslavien och Albanien med högkvarter i Sarajevo. Antalet engagerade länder är alltjämt 18 med 300 s.k. monitorer varav 11 svenska. Organisationens uppgift kvarstår med rapportering av läget inom den politiska, militära, civila, humanitära samt ekonomiska sektorn till EU. Verksamhetens omfattning var under utvidgning i våras -- avsedd att stödja ca 2000 va-kontrollanter från OSCE, vilka var under tilltransport till Kosovo eller utposterad där, när Kosovokonflikten stegrades. NATO angrep från kvällen 24 mars Jugoslaviska Federationen (Serbien och Montenegro) med flyg- och marinstridskrafter. "Operation Allied Force".

ECMM-monitorer samt OSCE-kontrollanter har måst lämna Kosovo i samband med krigsutbrottet. Under april försämrades läget avsevärt inom ECMM hela verksamhetsområde p gr. av de händelser, som redovisas ovan i SFOR-avsnittet och framför allt av NATO-angreppet. Flera fattiga stater runt kishärden, Kosovo, drabbades hastigt samt oförberett av flera hundratusentals utblottade, i många fall skadade och förtvivade flyktingar. Tyvärr har den humanitära hjälpen från omvärlden i stort länge varit klantigt genomförd. Den försvåras ytterligare av en usel infrastruktur samt utbredd korruption.

Albanien var det land, som i slutet av april fått ta emot flest kosovoflyktingar eller omkring 365 000 kosovo-albaner enligt UNHCR jämfört med landets inhemska befolkning på 3,3 miljoner -- och tillströmningen fortsatte. Albanien's relationer med Milosevic's Jugoslavien var från början väldigt avmätta och har sedan blivit närmast öppet fiendliga. De diplomatiska relationerna har avbrutits och 20 april uppstod regelrätta strider under 12 timmar vid gransen. Albanien slödde öppet kosovoalbanska UCK-guerillor, samtidigt som det utvecklades till ett stort uppmarschområde för NATO. Sålunda byggde italienska ingenjörförband LI infrastruktur i form av vägar, hamnar samt flygplatser. USA grupperade samt övade bl.a. en attackhelikopter bataljon i landet. Vid sidan härom angavs Makedonien -- när detta skrevs i maj -- ha fått ta emot 137 000 flyktingar och fler troddes komma. Dessa siffror var självfallet etniskt men också ekonomiskt mycket känslbara i ett land med enbart 2 miljoner invånare, varibland redan förut fanns en egen albansk minoritet på 22% jämsides med flera andra minoriteter utöver en knapp miljon makedoner. Här kan mycket väl nästa balkankonflikt uppstå. T.o.m. delstaten Montenegro i Milosevic's väld fick ta emot många flyktingar -- även serber. Det senare berodde på att NATO "ransonerade" sina flygangrepp mot Montenegro eftersom dess reform- samt västvänlige president Djukanovic med regering är motståndare till federationspresidenten Milosevic. Den serbiska armékåren i Montenegro fick en ny hårdtör Milosevictrogen general som chef. Däremot är den stora tungt beväpnade specialpolisens kias mot Djukanovic. NATO bombade för säkerhets skull gränsbroarna mot Serbien. 9

Svenskt deltagande i fredsbevarande insatser 1999

Ösigerad översiktskarta (mars 1999) från SWEDINT

4 maj 1999 samt reduktion av den alltför större och effektivare palestinska polisstyrkan. Ytterligare stötestenar i fredsprocessen var flera bombattentat i Israel, vilka föranledde israeliska, periodvisa avstängningar av de palestinska områdena på Västbanken och i Gaza.

I södra Libanon hade guerillans -- Hezbollah och Amal -- beskjutningar av Galiléen i norra Israel ökat under årsskiftet liksom användningen av roadsidebombs mot israelerna i kontrollzonen. Detta medförde att Israel i större omfattning besvarade guerillaattackerna med artilleri och samt flyginnsatser i Sydlibanon. Vid en israelisk flyginnsats mot ett misstänkt guerillafäste träffades av misstag ett hus, där en mor och sex barn dödades. Guerillan svarade med en vedegällningsaktion mot mål i norra Israel. Stridsaktiviteten i södra Libanon har en stor del av våren varit fortsatt hög om än med vissa variationer. I samband härmed besköts en enhet ur den israelstödda milisen -- South Lebanese Army (SLA) -- en i landsk FN-postering, varvid två soldater fick lätta skador. Sannolikt var detta en markering att FN bör anstränga sig mer för att hålla Hezbollah- och Amalguerillan borta från sina posteringar samt från byar. Guerillan använde nämligen FN-posteringar som "skydd" för sina eldöverfall. Detta tillvägagångssätt påminner om hur Saddam Husseins använde civila människor -- gärna utlänningar -- som "sköldar" vid befärade militära bombmål under Kuwaitkonflikten. Liknande folkrättsstridiga förfaringsätt har för övrigt även bosnienserbarna använt i Sarajevo. Under vårens strider i Libanon drabbades israelerna av flera och oväntat svåra personförluster till vilka räknas brigadgeneralen Gersteins död.

Under april inträdde ett relativt lugnt läge i Libanon, som förmodas ha berott på att de ekonomiskt betydelsefulla tobaksplantorna då börjar planteras och det vill ingen förhindra.

På Sinaihalvön liksom Golanhöjderna har det i princip hela tiden varit lugnt. En majoritet i israeliska parlamentet, knesset, röstade i mars för en lag, vilken innebär att ett återlämnande av Golan måste godkännas av knesset. Andra och tredje läsningen av denna lag avsågs ske efter det val till knesset som genomfördes 17 maj.

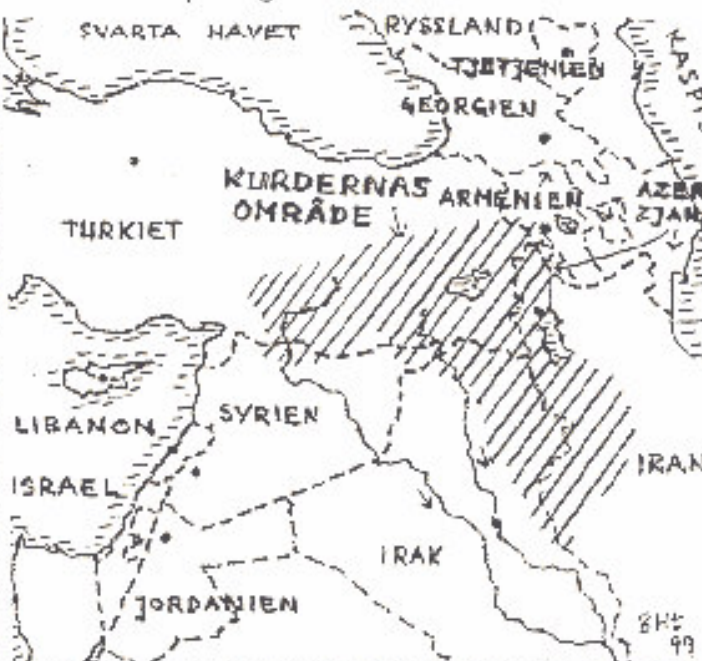
Den 15 februari i år hakades den kurdiska PKK-ledaren, Abdullah Öcalan, i Kenyas huvudsad Nairobi. Bakgrunden var som följer.

Kurderna är ett stort folk, sannolikt över 20 miljoner människor, som aldrig haft en egen självständig statsbildning. De utgör ett icke-arabiskt bergsfolk, vilket bebor ett sammanhängande bergsområde -- ofta benämnt Kurdistan -- från sydöstra Turkiet med åtta miljoner och resten fördelade på södra Armenien, nordvästra Iran, norra Irak samt nordöstra Syrien. Kurderna är i huvudsak sunnimuslimer och de talar ett språk besläktat med persiskan men förbjudet att användas offentligt i Turkiet. Genom sin icke-arabiska karaktär samt väpnade kamp för självständighet mot alla nyssnämnda länder utgjorde kurderna länge -- tills bara för några år sedan -- en naturlig bundsförvant till Israel gentemot iråtgävarande arabstater.

1978 grundade Abdullah Öcalan, som kom från en fattig bondejordbrukarfamilj i turkiska Kurdistan, Kurdiska Arbetarpartiet (PKK) -- ett parti med starka kommunistiska drag utöver självständighetsmålet. Året därpå tvingades Öcalan fly till Syrien, varifrån han och partiet 1984 återupptog den väpnade kampen mot turkarna och därunder även utgick från baser på irakiskt område. Kampen sågs fram till nu ha krävt åtminstone 50 000 liv.

1993/1999 kring årsskiftet utvisades Öcalan från Syrien, där han dithittills haft sin stabsplats. Orsaken var hård diplomatisk press på Damaskus från Ankara men framför allt det allmänna påtagliga gemensamma angreppshotet från såväl Turkiet som Israel. Dessa båda länder har ju, p.g.a. USA:s på senare år osäkra säkerhetspolitiska stöd etc., inlett ett växande militärpolitiskt samarbete med varandra, vilket senast beskrivits i förra numret av Sandpappret.

Efter ovannämnda utvisning inledde Öcalan -- då ingen ville hysa honom -- en veritabel irfärd mellan olika länder med början i Ryssland och slut i Kenya. Inte ens Turkiets ärkefiende, Grekland, ville veta av honom hemma utan försåg honom med en ny grekoryntisk identitet jämte pass samt lurade ner honom till den stora grekiska kolonin i Nairobi såsom gäst, nästan fange, i den grekiske ambassadörens residens. Vid 12. aktuell ticsperiod fanns -- sedan förra

Kurderna är ett stort folk, som aldrig haft en egen självständig stat.

årets sensommar och då av Islamiska Djihad genomförda sprängattentat mot bl.a. USA:s ambassad eller be-
ställning/finansiering av Israels fiende Osama bin Laden -- flera änders underrättelsejagter på jakt i re-
gionen efter attentatsmännen. Öcalan upptäcktes snart av USA:s CIA men också israeliska Mossad, som i
början av februari kunde informera turkiska underrättelsetjänsten om att kurdledaren befann sig i Nairobi.

Den 5 februari flög en grupp turkiska commandsoldater till Kenya för att i hemlighet fotobevaka det grekiska
ambassadområdet. En aktionsplan för att tillfångata Öcalan "Operation Safari" hade utarbetats. Kenyanerna,
vilka hade goda relationer med israelerna ända sedan deras Entebbeaktion mot Idi Amin 1976, ställde väl
villigt upp när en turkisk diplomat överlämnade en fotokopia på PKK-ledarens "grekiska velse" i Nairobi.
Kenyanska myndigheter godtog fotografiet såsom fullgott bevis på Öcalans otillåtna närvaro i landet och
lovade inskida.

Måndagen den 15 februari var berörda turkar samt kenyaner redo för aktion. De kenyanska myndigheterna
uppmärksade då den grekiske ambassadören Kostoulas att utlämna PKK-ledaren Öcalan. Även om grekerna
inmeckrar avsiktlig utlämning så meddelar andra källor att angiven dag lämnade tre personbilar i kolonn den
grekiska ambassaden i Nairobi. Enligt uppgift färdades ambassadör Kostoulas i den första bilen och i bil
nummer två åkte tre guerillakamrater till Öcalan, under protest åtskilda från sin ledare, vilken ensam till
sammans med några kenyanska poliser transporterades i den sista bilen. Kurderna hade bibringats upp
fattningen att de skulle föras till flygplatsen för att flygas till okänd destination. Någonstans utefter bilvägen
försann den sista bilen ur sikte... Sannolikt övertog turkiska commandsoldater i civila kläder kontrollen av
PKK-ledaren från de kenyanska poliserna och flög honom snarast därefter i en turkisk affärsmans privatplan
med borttagna yttre identitetstecken till ett militärflygfält i Turkiet. På en videofilm har emvarden fått se Öca-
lan förvirrad och skrämmd med handfängsel samt ögonbinde och omgiven av maskerade turkar i ett flygplan.

Trots stämpeln som terroristledare kom omedelbart mängder av protester och demonstrationer mot aktionen
från många håll i världen -- dock mestadels från exilkurder och i första hand mot turkiska ambassader liksom
konsulat etc. utomlands. Men även greker samt israeler har berörts. I Berlin tvingades sålunda israeliska
säkerhetsvakter vid ambassaden döda tre människor, när rasande kurder försökte storma byggnaden. Händ-
ningen av Öcalan medförde också starkt stödning för Turkiets premiärminister, Bülent Ecevit, efter valet 18
april. PKK-ledaren sitter häktad och genomgår samtidigt under försommaren en internationellt övervakad
(bl.a. av före svenske justitieminister Carl Lidbom) rättegång på fängelseön Imrali i Marmarasjön, vilken
senare bidrar till att Turkiet delas i en stor asiatisk samt en i den europeiska del. Många har krävt dödsstraff.
Om domen skulle bli sådan är det ändå inte säkert att avrättning sker eftersom detta strider mot mänskliga
rättigheter, vilkas efterrättelse anges gränssättande för Turkiets möjligheter att vinna insteg i olika organisa-
tionsformer av den europeiska gemenskapen.

Söndagen den 7 februari avled Jordanias kung Hussein i cancer. Vi beskrev i förra numret av vår tidning
(Sandpappret nr 2, årg 5) Husseins långvariga samt i många hänseenden slurslilade kungagärning fastän
hans rike ej var någon demokrati. Till hans många gynnsamma drag kan väl nämnas att han och hans arabrike
vid flera avgörande tillfällen tagit en neutral eller positiv attityd till Israel. Som en av de mer uppmärk-
sammade händelserna i sådana sammanhang kan räknas den fred mellan Jordanien och Israel, vilken under-
tecknades den 26 oktober 1994 under en stämningstull ceremoni i Wadi Arava -- en steril ökenremsa i ett
gränsområde strax nedanför Döda havet.

Endast ett par veckor före sin död överraskade kung Hussein världen med att ovärdat utnämna sin äldste
son, 37-åriga prins Abdullah, till tronföljare. Denne ansågs vara en välutbildad och skicklig general samt
fungerade vid trontillträdet, Husseins dödsdag, såsom chef för Jordaniens säkerhetstjänst. Innan nye kung-
en Abdullah II -- utsågs till tronföljare hade Husseins bror Hassan, varit kronprins. Ganska snart efter
kungautnämningen avskedade Abdullah fyra generaler, varav en var landets ställföreträdande överbefäl-
havare. Formellt angavs orsaken vara ålderspension, då alla var över 60 år, men verkliga skälet sannolikt att
för egen del säkra kungamakten eftersom ifrågavarande generaler bedömdes som mycket lojala mot den
avsatte kronprinsen, Hassan. Till ny kronprins har utnämnts kungens halvbroder, Hamzah, vilken avses
genomgå fortsatt officersutbildning vid brittiska krigshögskolan, Sandhurst, från kommande höst. I Jorda-
nien är kungamakten av väsentlig betydelse och dess armé kungatrogen. Av landets befolkning utgör mer
än hälften palestinier. Dock har ännu ingen palestinier fått officersutbildning eller annan ställig tjänst i Jor-
danien.

I ett uttalande efter faderns död utlovade kung Abdullah stabilitet samt kontinuitet. Därmed kan förmodas
fortsatta fredliga, goda relationer med bl.a. Israel. Chanserna, därför har avsevärt ökat efter bytet nyligen på
premiärministerposten i Israel. Därtill kommer att USA, Jordaniens närmaste allierade i väst, har starkt inlärssat
av att stödja både kontinuitet i landet och försöken att upprätta en fredsöverenskommelse i Mellanöstern,
varför man lovade den nye kungen politiskt samt ekonomiskt bistånd.

Fortf. nästa sida

DU ÄR OCKSÅ VÄLKOMMEN MED REKLAM

Den 17 maj genomfördes nyval till israeliska parlamentet, knesseth. Valet var en följd av att Israels premiärminister, Benjamin Netanyahu, i vintras hade förhålat genomförandet av fredsprocessen enligt Wyeavtalet bl.a. med motiveringen att PLO-ledaren, Yassir Arafat, förklarar sin avsikt att utropa en självständig palestinsk stat den 4 maj i år. Netanyahus lynniga handlingsätt resulterade i israelisk regeringskris, varvid det blev nödvändigt att utlysa nyval. För att utöka möjligheten till valseger för Netanyahus huvudmotståndare Barak förklarade plötsligt Arafat, under den israeliska valkampanjen, att han avstod från att utropa Palestina såsom självständig stat den 4 maj och att han i stället avsåg återkomma i ärendet vid ett senare, lämpligare tillfälle. Segrare och ny premiärminister blev den tidigare socialdemokratiska oppositionsledaren, 57-åriga Ehud Barak. Den nye premiärministern hade avslutat en mycket framgångsrik officerskarriär för bara fyra år sedan. Han var då israelisk generalstabschef och generallöjtnant samt landets mest dekorerade soldat. Vid tiden för mordet på dåvarande premiärministern, Yitzhak Rabin -- också tidigare generalstabschef -- var Barak arbetsmarknadsminister men blev efter mordet utrikesminister under Simon Peres. När denne led nederlag mot Netanyahu i valet till knesseth 1996 övertog Barak ledningen av arbetarpartiet samt rollen som oppositionsledare. Barak beskrivs såsom en man, vilken arbetar metodiskt och som analytisk: granskar alla alternativ innan han fattar slutgiltigt beslut. Utöver sin militära skolning samt omfattande stridserfarenhet har Barak även tagit examen i fysik och matematik vid Hebreiska Universitetet i Jerusalem 1968 men också avlagt magisterexamen i ekonomi tio år senare vid Stanforduniversitet i USA.

Det var generalstabschefen Barak som, under premiärminister Rabin, 1994 ledde det första israeliska trupp-tillbakadragandet från Jeriko på Västbanken och i Gazaremsan. Han sågs även ha spelat en avgörande roll i ansträngningarna att sluta fred med Jordanien, vilken som sagt inträtt 1994. President Bill Clinton sände varma gratulationer till Barak efter valsegern. Clinton utlovade också stor satsning på en rättvis, stabil samt heltäckande fred, vilken stärker Israels säkerhet. Så fort som Ehud Barak har skapat sin erfordrerliga koalitionsregering avser president Clinton att försöka förmå parterna i Mellersta Ostern att fullfölja det tidigare nämnda Wyeavtalet, vilket kräver att Israel drar sig tillbaka från 13% av Västbanken. USA önskar också att Israel återupptar förhandlingarna med Syrien -- något som jag anser betydligt mer diskutabelt.

Syriendiskussionerna inbegriper två huvudproblem. Den ena avser att Syrien accepterar fullständiga diplomatiska relationer samt stoppar stödet till Hezbollahguerillan i Libanon. Hezbollah utgör ju iranrogna, shiamuslimska mer libanesiska, numera välutbildade och dito rustade, hårdlösa guerillasoldater, vilka kontinuerligt angriper israeliska soldater i södra Libanon men också mål i norra Israel. Hezbollah vill ingen freds-uppgörelse tills eftersom det önskar förintelse av staten Israel. Det andra problemet består i att Syrien önskar att Israel åter ämnar hela Golan. Detta två mil breda, höglänta område är som bekant militärt mycket viktigt för skyddet av hela norra Israel. Det finns nu 17 000 israeliska bosättare i kibbutzer och erda staden Katzrin, vilka hotas av ordror om utrymning. Utöver den militära trygghet som innehavet av Golan betyder för Israel så finns där också riklig tillgång till vatten -- en bristvara för Israel. Återlämnandet av Golan skulle således även innebära att Israel förlorade betydelsefulla vattenreserver eller att dessa kunde smutsas ner av Syrien. Vad skulle diplomatiska relationer med Syrien innebära? Landet är ju en sedan länge militär, fiendlig diktatur, vars ledare -- president Hafez al-Assad -- är mycket sjuk och det är oklart vem som efterträder honom.

Barak var under Rabins sista levnads- och regeringsår dennes "påläggsskalv" och anses besitta säkerhetspolitisk trovärdighet, såsom landets f.d. ÖB, i sådan utsträckning att han tros kunna föra fredsprocessen vidare under mottot "lanc mot 'red'". Samma positiva omdöme synes också Jordaniens kung Abdullah ha om Israels nye regeringschef. Under ett möte i maj med USA:s utrikesminister, Madeleine Albright, samt president Clinton avslöjade kungen att han hade träffat Barak några veckor tidigare och att personkemin stämde. Bägge kan ju därtill sägas ha professionella kunskaper om varandra och varandras länder då båda har varit sina länders säkerhets- eller underrättelsechefer. Skall något negativt sägas om Barak så må anföras att han hittills visat sig vara en osmidig inrikespolitiker, som kommit på tvärs med sitt and orientaliska judar genom olämpliga uttalanden, vilka han sedan tvingats be om ursäkt för. Han sägs vidare ha uttryckt förståelse för terrorister med ord om att hade han varit palestinier skulle han vara terrorist. Till detta kommer att Barak har utnämnt tidigare Mossadchefen, generalen Yatom, till stabschef i sitt regeringskansli. Yatom var ansvarig för Mossads misslyckade mordförsök på en palestinsk militär i Amman förra året. **Bengt Hällkvist**

Med hänsyn till Golans stora betydelse för hela Galileen synes det strategiskt olämpligt att återlämna området.

FN- SPECIAL

NEDANSTÅENDE ARTIKEL ÄR ETT RESEBREV ÖVERSÄNT SÅSOM E-MAIL FRÅN VÅR BATALJONSKAMRAT -- DÅVARANDE STF C 3.KOMP -- JÖRGEN SETHSSON, SOM F.N. TJÄNSTGÖR MED ÖVERSTES RANG I NORRA KURDISKA IRAK, VILKET MEDDELADES I FÖRRA NUMRET AV SANDPAPPRET. REDAKTÖREN

VERKSAMHETEN VID UNGCI

Sänder en hälsning från den första och hittills enda UN-guards missionen. Missionen kom till sommaren 1991 efter "Operation Desert Storm" (då jag själv anlände till Kuwait) och ett kurduppror i norra Irak. För att skydda kurderna skickades cirka 500 UN-guards till området. Efter hand har organisationen och styrkan ändrats beroende på ändrade uppgifter och försämrad ekonomi. Just nu (1 mars; red anm.) är det ett 80-tal guards från totalt nio länder:

Bangladesh, Nepal, Filippinerna, Danmark, Polen, Grekland, Tjeckien, Holland samt jag själv som chef och ende svensk.

Personalen har främst militär bakgrund från kaptener till några överstelöjtnanter, några har polisbakgrund (Nepal, Danmark).

Uppgifterna idag är snarlika en militärobservatörs med patrullering, säkerhetsanalyser och enstaka eskorter. Till skillnad från observatören är vi pistolbeväpnade. Benämningen guards är idag något felaktig med hänseende till ändrade arbetsuppgifter (dvs ingen vaktjänst).

En primär uppgift är att ansvara för en eventuell evakuering av cirka 300 personer tillhörande ett 10-tal olika FN-organ samt från ett 20-tal mindre s.k. NGO:s (internationella hjälporganisationer fristående från men i samverkan med FN; red anm.)

Styrkan är jämnt fördelad i de tre norra guvernaten i Irak. Mina sektorer/högkvarter är i Dohuk, Erbil samt i Sulaymaniyah -- alla tre miljonstäder. Ytan motsvarar Österrikes med cirka fyra miljoner irvånare. UNGCI:s (United Nations Guards Contingent in Iraq) högkvarter är beläget i Erbil.

De två ledande kurdiska partierna är KDP i väster samt PUK i öster. Under hösten 1997 var det fullt krig mellan dessa två kurdiska grupperingar. Förra året var det lugnt och man har nu slutit ett fredsavtal. I bästa fall kan det även bli val under 1999. I gränsområdet i norr mot Turkiet finns även PKK-anhängare (Jfr Politik i Mellanöstern i förra och detta numret av Sandpappret; red anm.).

Det är främst följande länder, som ger bidrag till missionen: Sverige, Norge, Danmark och Tyskland. Rapportering sker till FN:s Koordinator, en tysk diplomat, i Bagdad samt vad gäller säkerheten direkt till FN i New York.

UNGCI tillkom i första hand för att övervaka att Saddam Hussein ej gjorde sig skyldig till övergrepp mot kurderna.

I samband med UNSCOM-konflikterna (UNSCOM = FN:s övervakningsorgan av förbudet för Irak att tillverka eller lagra massförstörelsevapen; red anm.) i november och december evakuerades all FN-personal i Bagdad till Amman. Uppe i norr fortsatte vi dock verksamheten enligt rutin. Under dessa perioder var dock all trafik till och från Bagdad förbjuden.

Efter den senaste konflikten i december, "Operation Desert Fox", har de amerikanska övoflygningarna i den s.k. norra no-fly-zonen ökat i omfattning från berörda turkiska flygbas. På mycket hög höjd över Erbil på väg mot mål i Mosul-området har ibland varit daglig verksamhet.

UNGCI har visat sig vara en mycket kostnadseffektiv organisation, bara 350 000 US-dollar / månad. FN försöker nu finna fler konfliktområden, där man kan använda ett motsvarande koncept.

Som avslutning kan jag säga att jag aldrig (min sjunde mission!) har blivit så positivt bemött av de olika sidorna eller parterna.

Med vänliga hälsningar

Jörgen Sethsson — 701

FÖLJANDE ARTIKEL UTGÖR BEARBETAT MATERIAL UR EN RAD DEBATTARTIKLAR I FOLKRÄTT SKRIVNA AV UNDERTECKNAD I ÖSTGÖTACORRESPONDENTEN UNDER DEN GÅNGNA VÅREN OCH FÖRANLEDDA AV KOSOVOKRIGET. REDAKTÖREN

FÖRTRYCK OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

I våras förekom en del protester bl.a. från en del kända svenska s.k. "intelektuella", vilka ondgjorde sig över att NATO hade inlettt luftangrepp -- med i viss mindre utsträckning även marina inslag -- mot i huvudsak militära mål i Jugoslaviska Federationen. Man menade att också civila människor v kom till spillo och att angreppet genomfördes regelstridigt utan FN:s sanktion. Det var förvisso den hemska sanningen. Men har man sagt A måste man också säga B -- dvs det fanns en rad hemska sanningar, vilka v da överträffade samt motsade angivna protester.

NÖDVÄNDIGT STOPPA ETNISK RENSNING

Egentligen hade alla sett facit redan före angreppet -- i Bosnien. Det som var det viktigaste argumentet mot ovan nämnda kritiker, när krigsoperationerna inletts, var att i storleksordningen 700 000 -- sedan fler -- civila flyktingar, eller rättare sagt deporterade kosovoalbani, fortlöpande utsattes för olika grader av grymt våld inklusive avrättningar, våldtäkter samt "försvinnanden", sammantaget s.k. etnisk rensning. FN:s generalsekreterare, Kofi Annan, anklagade t.o.m. -- enligt Sveriges Radio den 7 april -- serberna för folkmord. Skyldiga angavs av både otaliga flyktingar och internationella med a vara såväl reguljära serbiska armén som dito polistrupper men även andra, odisciplinerade väpnade serbiska enheter, varav bl.a. "Arkans tigrar" fanns med.

Angivet förklaringsätt strider mot en hel rad artiklar i Mänskliga Rättigheterna. Varför påtalade inte NATO-kritikerna detta? Hängde det samman med att det bland dessa angavs finnas ett påtagligt inlytande från ett antal vänsterkommunister? Jag tar upp den senare frågan här eftersom det är den nämnda politiska profilen, som numera behärskar den ryska duman. Och var Ryssland har stått i den nu avslutade Kosovokampen torde alla veta. Den ryska attityden orsakas till ringa del av sakargument: relaterade till Kosovofrågan utan grundar sig fastmer på gammal rysk tradition om lojalitet mot en annan slavisk ortodox folkgrupp, serberna, men också att motverka USA:s supermaktsdominans.

HUMANITÄR INTERVENTION

Självfallet finner även jag såsom gammal FN-solcat, att det hade varit önskvärt om FN hade sanktionerat ett militärt ingripande från medlemsländerna och NATO i överensstämmelse med FN-stadgans artikel 53 till vilken jag återkommer mot slutet av min redovisning. Sådant beslut kräver emellertid enighet hos säkerhetsrådets fem ständiga medlemsstater eller i varje fall inget veto. FN är ju ingen juridisk institution utan ett politiskt världssamfund. På goda grunder kunde tyvärr oenighet befaras -- säkerhetsrådet sedan Rysslands sympatisör, ständiga medlemmen Kina, -- slutet av februari inlade ett veto mot fortsatt FN-närvaro i Makedonien. Här bör nog påpekas att det statsbärande partiet i Serbien i princip har samma ideologiska inriktning, som regimen i kommunistdiktaturen Kina. Jämför även ryska dumamajoriteten.

Den etniska rensningen hade enligt ovan nämnda flyktingbeskrivningar inletts redan innan NATO:s angrepp -- "Operation Allied Force" -- påbörjades, i princip från luften, varför situationen tenderade att bli katastrofal för de mestadels muslimska kosovoalbanerna. NATO-länderna bedömde därför -- efter flera varningar till president Milosevic -- en humanitär väpnad intervention till slut nödvändig. Man vågade dock

inte riskera ett ryskt och/eller kinesiskt veto i FN:s säkerhetsråd, varför NATO inledde sin räddningsaktion på egen initiativ. Det fanns av tidskäl knappast något alternativ, om inte oerhört mycket mer blod skulle riskera flyta. Riktigheten i detta resonemang har ju kunnat styrkas efter att vapenstilleståndet trätt i kraft med NATO-styrkornas m. fl. inmarsch i Kosovo samt serbtruppernas utrymning. Dessutom hade NATO-attacken kosovo-albanernas välsignelse, vilket får anses moraliskt mycket viktigt. Det kan här också tyvärr erinras om FN:s olörmåga i samband med folkmordet i Rwanda 1994 -- med 1 miljon offer. Jag avstår däremot från att avhandla den länge klantiga hanteringen av omvärldens civila hjälp till kosovotvåklingarna i grannländerna.

NATO:s attack kan förvisso kritiseras för det sätt på vilket den operativt genomfördes, dvs. i princip som enbart luftkrig. Hade man satt in markstridskrafter i ett tidigt skede i Kosovo hade civila skador och förluster i Serbien kunnat nedbringas och civila i Kosovo fortare samt bättre skyddas. Jugoslavien hade ju redan före striderna reducerad krigsuthållighet genom långvarig ekonomisk bojkott från omvärlden, varill kommer Rysslands usla ekonomi, vilken omöjliggjort erforderligt stöd till serberna. Avgörandet kom dock, när massiv uppmarsch av markstridskrafter ur NATO genomfördes i grannländerna. Förhållningen av markinsats mot serberna hängde ihop med att mäktigaste NATO-makten, USA, har sitt Vietnamsyndrom och helst vill undvika markstrider med risk för stora personförluster. Vad säger då folkrätten?

Det nya Jugoslavien och dess grannländer

EN OUTVECKLAD RÄTTSDORDNING

Det är en ytterst vanlig uppfattning att folkrättens regler brukar fungera dåligt eftersom stater -- till skillnad från individer -- inte kan tvingas till laglydnad. Den internationella rättsordningen kan därför också sägas vara outvecklad. Härtill bidrar att ett otal stater av olika skäl och i varierande utsträckning har undvikit acceptera alla folkrättsdokument. De folkrättsliga reglerna har ej heller stöd av ett sanktionssystem på samma sätt som reglerna i nationell rätt. Ingen färdig polisstyrka finns, vilken automatiskt kan genomföra stora skutinsatser. Därtill må anges att internationella domstolar sällan kommer till nytta även om vissa mindre framgångar uppnåtts i Haag.

FOLKRÄTTSNORMER

Flera framstående folkrättsexperten menar dock att den internationella samfundet egentligen dagligen och rutinmässigt fungerar normativt i ett gigantiskt nätverk av kanske tiotusentals internationella avtal på områden som telekommunikationer, transporter, handel, diplomati, havsrätt och rymdforskning etc. Samtidigt påstår man emellertid att det inte går att bortse från att då det rör sig om FN-stadgans regelverk liksom området Krigets Lagar så synes efterlevnadsproblemen mycket stora. Men också avseende dessa delar av folkrätten, vilka vanligtvis uppfattas beröra väsentliga nationella säkerhetsintressen, så finns det faktorer, som verkar för efterlevnad och mot avsteg från ifrågevarande normsystem.

FN-STADGANS TILLKOMST

Vid granskning av Förenta Nationernas stadga bör man hålla i minnet, när den tillkom. Under våren och sommaren 1945 skedde sålunda slutarbetet med att skapa nyssnämnda regelverk och trädde FN-stadgan i kraft 24 oktober samma år. Stadgan har i sak hela tiden varit lika lydande. Så gott som samtliga världens länder har så småningom kommit att bli medlemmar och finns då alla stadgeenligt representerade i generalförsamlingen. För att motverka dess otymplighet finns som bekant säkerhetsrådet, vars effektivitet dock kraftigt reduceras av vetoattssystemet vilket jag i korthet berört tidigare.

VÄLDSFÖRBUD

Några artiklar i FN-stadgan förtjänar speciellt framhållas mot bakgrund av det nu avslutade Kosovokriget mellan NATO och Jugoslaviska Federationen.

I kapitel 1 anges Förenta Nationernas ändamål, varvid i artikel 1.1 bl.a. kan läsas: "...att upprätthålla internationell fred och säkerhet..." och i artikel 2.4 finner vi: "Alla medlemmar skola i sina internationella förbindelser avhålla sig från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats territoriella integritet eller politiska oberoende eller på annat sätt oförenligt med Förenta Nationernas ändamål".

Vidare noteras i kapitel IV artikel 11.3: "Generalförsamlingen äger fasta säkerhetsrådets uppmärksamhet på saken, som äro ägnade att sätta internationell fred och säkerhet i fara". Att det är säkerhetsrådet, som har huvudansvaret för att "trygga ett snabbt och effektivt inskrivande" från FN:s sida bekräftas ytterligare

artikel 24.1.

Kapitel VI reglerar i en rad artiklar det som borde vara FN:s normalförfaringsätt vid konflikt eller hot om sådan, dvs. fredlig lösning av tvister. Kanske så är fallet men den tunga bördan synes vara vad som inryms i det efterföljande kapitlet.

Så unda anger kapitel VII, med artiklarna 39-51, vad som gäller för inskridande i händelse av hot mot freden. Bara för att nämna en av dessa artiklar så säger nr 42 i huvudsek: "Finns säkerhetsrådet, att åtgärder ... redan visat sig otillräckliga, åger rådet förelägga sådant inskridande meddelst luft-, sjö- eller landstridskrafter, som befinnes nödvändigt för att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet..."

Artikel 51 påtalar därtill sist i kapitlet "den naturliga rätten till individuellt eller kollektivt självförsvar i händelse av ett väpnat angrepp mot någon medlem av Förenta Nationerna, intill dess att säkerhetsrådet vidtagit nödiga åtgärder..."

SUVERÄNITETSREGLN OCH VETORATTEN

Som den observante läsaren kanske har noterat av ovanstående så är det skydd av suveräna stater -- inte folk eller individer -- som betonas. Detta framgår ytterligare av en ovan icke redovisad artikel med nummer 2.7, vilken förhindrar ingripanden i frågor, som väsentligen faller inom vederbörande stats egen behörighet, med undantag av tvångsåtgärder enligt stadgans kapitel VII. Det var denna artikel, vilken förbjöd vår fredsbevarande bataljon att ha underrättelseofficerare eller spaningsförband då deras tjänsteutövning hade inneburit otillbörlig inblandning i annan stats inre angelägenheter. Nåja, vi hade ju som bekant infopersonal och de skötte sitt arbete -- vad det nu var, hm -- på ett utmärkt sätt.

Suveränitetsregeln samt vetorätten har i många avseenden förhindrat eller försvårat berättigade ingripanden från FN. Som redan antytts utgör FN-stadgan ett tidsdokument tillkommet i Andra världskrigets slutskede, när alla segrermakterna till synes var överens och man ville förhindra nya storkrig. Man trodde engheten skulle bestå och de fem stormakternas -- säkerhetsrådets ständiga medlemmar -- vetorätt därför inte bli något problem. Ganska snart inträdde emellertid Kalla kriget, varvid vetorätten i väldigt stor utsträckning kom att medföra ett moment 22 samt åsättning av säkerhetsrådets roll. Samtidigt ville ingen stormakt avstå från den makt, som den exklusiva vetorätten skapade, vilket har resulterat i stadgans "frysning". Dock finns folkrättsliga regler och sedvanor, som kan möjliggöra önskvärda insatser, trots ovannämnda hinder eller svårigheter.

SJÄLVBESTÄMMANDERÄTT

Oaktat vetorätten samt Kalla kriget skedde en sådan utveckling i världen att en erhellig dokumenterad tolkning av FN-stadgan framtvingades i världssamfundet. Så unda antog FN:s generalförsamling -- där vetorätten ej gäller -- år 1970, när FN firade 25 år, en deklaration "rörande vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater i enlighet med Förenta Nationernas stadga" eller litet kortare uttryckt Deklarationen om vänskapliga förbindelser. Vid granskning av Kosovofrågan kan då hänvisas till nämnda deklaration, där det fastslås att en stats suveränitet skall sammanjämkas med ett folks rätt till självbestämmande. Det betyder i det här fallet att respekter för moderstatens, Jugoslavien, suveränitet förutsätter att dess regering medverkar till någon form av internt självbestämmande för kosovoalbanierna. Sådan reglering kapsejsade tidigare i våras i Rambouillet, varpå snart därefter NATO:s angrepp "Operation Allied Force" inleddes -- utan FN-sanktion.

SAMVERKAN FÖR FRED SOM I SUEZ

Även om tiden bråskade hade det eventuellt funnits möjlighet för NATO-länderna att agera militärt i humanitärt syfte och med FN:s godkännande. Så unda kan generalförsamlingen kallas till bråskande extra möte på begäran av säkerhetsrådet eller en majoritet av generalförsamlingen, när säkerhetsrådet inte kan fatta beslut om att avvärja ett hot mot freden eller förhindra fientligheter t.ex. på grund av vetosystemet. Sådant möte skall hållas 24 timmar efter kallelse och benämnas i en resolution från 1950 "Samverkan för fred".

FN-stadgans bestämmelser om generalförsamlingens begränsade befogenheter skiftade ej genom denna resolution men den ger församlingen rätten att rekommendera militär insats -- som vid Suez-krisen 1956.

FREDSBEVARANDE OPERATIONER

Den här typ av verksamhet synes utgöra FN:s viktigaste arbetsuppgifter. Andå finns inte detta begrepp över huvud taget omnämnt i FN-stadgan och därmed heller inga föreskrifter om fredsbevarande operationer. Sägda förhållande har samtidigt övrigt medfört stor flexibilitet, vad gäller valmöjligheter att agera för att återställa freden etc. Vidare har världen bara det senaste decenniet förändrats alldeles för mycket för att vi skall kunna hålla fast vid det gamla. Det viktiga idag är inte så mycket internationell säkerhet med den betydelse, som FN-stadgan ger, utan mänsklig säkerhet i en mycket vidare mening. Etniska samt inre konflikter i ett och samma land, kränkande av mänskliga rättigheter, religiös men också politisk fundamentalism såsom Pol Pots i Kambuchea med 2 miljoner offer, ekologiska slömringar eller klyftan mellan rika samt fattiga länder fordrar 18 numera internationella insatser på ett sätt som aldrig förr -- ofta i strid med FN-stadgans artikel 2.7.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Även om stadgan i första hand beaktar staternas skydd så säger bl.a. artikel 55: "... skall Förenta Nationerna främja allmän aktning för och respekterande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla utan åtskillnad med avseende på ras, kön, språk eller religion". Artikel 56 anger sedan: "Alla medlemmar förbinda sig att såväl samfällt som var för sig vidtaga åtgärder i samarbete med organisationen för att uppnå i artikel 55 angivna ändamål". Samverkan för fred skulle här kunna användas i större utsträckning.

TVINGANDE FOLKRÄTT

Internationell humanitär rätt, liksom folkrätten i övrigt, är sammansatt av två delar -- dels internationella avtal (traktater) men också internationell sedvänja. Dessa överlappar ofta varandra. Många regler, som återfinns i internationella avtal, utgör således samtidigt internationell sedvanerätt och kräver då inte ratificering av alla parlament utan är ändå tvingande. Detta gäller bl.a. 1948 års Folkmordskonvention samt 1949 års Genèvekonventioner. Rättegångarna, närmast efter Andra världskriget, t.ex. Nürnbergsprocessen, har kritiserats för att man där använt retroaktiv lagstiftning -- skapad först vid krigsslutet. I nu sittande Jugoslaviatribunal, Haag och tillsatt av FN, respekteras därför nog principen "intet brott utan stöd i lagen". Nämda tribunal skall ta ställning till krigstörbrytelser samt brott mot mänskligheten utförda inom Ex-Jugoslaviens område. Ibland förenas dessa brott till "både och".

Med hänvisning till ovanstående liksom FN-stadgan och vad som inträffat i foma Jugoslavien detta decennium, kan man inse, varför Milosevic tidigare haft så svårt att gå upp i olika sammanhang. Så har nu dock skett med utrymning av Kosovo. Till råga på allt blev han i sin frånvaro åtalad i Haag -- strax före vapenstillståndet -- såsom mestänkt för krigstörbrytelser. Han löper nu risk att verkligen ställas inför nämnda tribunal. Om serberna vägrar utlämning av Milosevic kommer nämligen de rika G7-länderna inte att ge någon som helst ekonomisk hjälp till Serbiens återuppbyggnad, vilken kräver gigantiska summor. Fråga är om Kina kan sätta käppar i hjulet. Statschefer kan knappast ges immunitet mot ansvar för folkmord, dit etnisk rensning hör. Bevisbördan har ökat sedan NATO-trupper under inmarschen i Kosovo upptäckt fem serbiska koncentrationsläger för 60 000 fångar -- avsedda att utnyttjas som mänskliga sköldar om NATO angrep på marken.

Bengt Hällkvist -- 050

Stabsredaktörens spalt

JUDISK JAZZMUSIK, FINNS DET?

Förvisso, hävdar denna tidskrifts eminente redaktör och gav undertecknad i uppdrag att närmare utreda denna fråga. Han gav mej till och med namnet på en i Stockholm boende judisk musiker, som enligt uppgift satt inne med adekvat information i ämnet. Jag ringde flera gånger angivet telefonnummer men fick aldrig någon kontakt. Med tiden försvann dessvärre både namn och telefonnummer. (Säg redaktören, du kan inte möjligen ge mej uppgifterna en gång till?)

Så mycket kan vi emellertid slå fast, att det funnits, finns och kommer att finnas judiska jazzmusiker. Men det är ju inte samma sak som att det finns en speciell judisk jazzmusik.

Frågan får alltså anslå ett tag och måste tills vidare anses vara med "jaså" besvarad. Var det förresten någon i bataljon 72 M som upptäckte någon jazzkubb i Jerusalem eller i Tel Aviv? Jag gjorde det aldrig. Att det sen underfundom spelades utmärkt och svängig jazzmusik i Radio Malish (Forts. nästa sida) 19

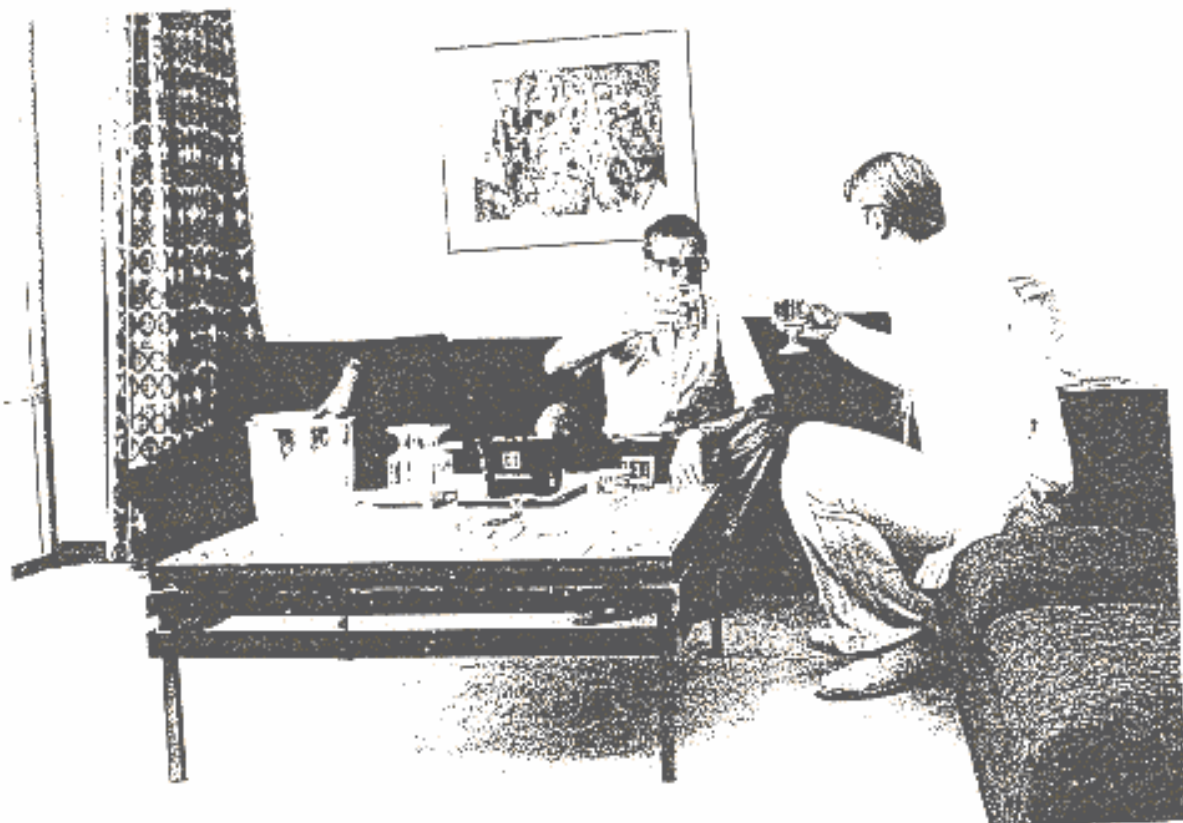
-- "Din röst i öknen" -- är en helt annan sak

Räddande ängel

Vad ska jag nu hitta på att skriva om, när detta välment tips i alla fall tillslut gick upp i rök? Just när detta problem var som störst grep förre dansbandssångaren indirekt in som en räddande ängel. Läste i en intervju med henne efter hennes seger i den svenska schlagerfinalen med låten "Tusen och en natt" att hon såg fram emot att få åka till Israel, ett land som hon aldrig tidigare besökt, men att hon samtidigt var lite tveksam med tanke på de "ständiga oroligheterna" i denna del av världen. Talar av egen erfarenhet när jag påstår, att hon knappast behöver oroa sig. Det där med bevakning och säkerhet är något som israelerna -- där till nödda och tvungna skulle man kunna säga -- är världsmästare på och möjligheterna till några icke önskade incidenter därmed högst begränsade. Fast det är klart att några garantier går det aldrig att lämna. Med andra ord: Rätt för den personliga säkerheten tror jag inte att Charlotte Nilsson ska behöva vara när hon åker till Israel. (Knappast någon av hennes medfinalister heller.) Tillsammans är det en massa blågul tummar som hålls för henne. Men att det ska räcka till någon mer framstående placering på scenen är dock ytterst tveksamt. Jag tror faktiskt inte ett dyft på hennes 80-talspräglade dansbandslåt i detta sammanhang. (Framför allt inte när den nu -- liksom alla andra tävlingsbidrag förstås -- ska framföras till inspelad musik. Vad var det för snille som kläckte denna idé -- uppenbarligen har han inte förstått att han därmed tagit första steget mot denna tävlings snara och bråda död. Inte för att jag kommer att sakna den precis, men ett dumt initiativ var det icke desto mindre.)

Eden Netanyahu's favorit

Premiärminister Netanyahu lär också hålla sina tummar -- fast inte så mycket för Charlotte Nilsson som för herrnåvarterna Eden och det israeliska bidraget "Happy Birthday". Och av betydligt mer egoistiska skäl än enbart strikt nationalistiska, vill jag påstå. Finalen i Eurovisionsschlagerfestivalen går av stapeln (en ursäkt framförs härmed omgående till min gamla svensklärare, som alltid med viss skärpa hävdade att "gå av stapeln är det bara batar som kan göra") lördagen den 29 maj. Två dagar senare är det dags för den andra och avgörande omgången i det israeliska valet och så fungerar det ju i storpolitiken att en hemmavinst i ett internationellt så uppmärksammat sammankommande som den europeiska schlagerfestivalen i den allmänna sagerytan också ger den sittande premiärministern en extraskjuts, som mycket väl kan räcka till för omval till en ny period

Sandpapprets utsända, herrar Liden och Forsberg, lartlar upp inför rapporteringen från 1979 års Eurovisionsschlagerfestival. Foto: Stieg Forsberg

(Forts. nästa sida)

Sandpapprets utsända

För stäbafotograf Stieg Forsberg och undertecknad är steget naturligtvis inte så långt från årets eurovisionsschlagerfestival till 1979 års. Också den ägde rum i Kongresshallen i Jerusalem och bland alla andra gäster fanns även Sandpapprets dåvarande redaktion på plats. (Hörde jag ordet "baccis"? Glöm det! Vi var där på vår lediga tid, vederbörigen ackrediterade av Sveriges Television.) Minns du Stieg, hur dina kameror plockades sönder in i deras minsta beståndsdelar av de ambitiösa säkerhetsvakterna och minns du inbjudningekorten med det understrukna påpekandet, att patsama i Kongresshallen måste intas fyra timmar före programmets starttid. Och där fick vi liksom alla andra snällt sitta och vändas i den kvava värvärmen. Att du minns den israeliska televisionens segerfest på efterföljande natt- och morgontimmar är jag fullständigt övertygad om, även om vi förvisso inte mindes så mycket dagen efter. Fast det är, som det brukar heta, en helt annan historia.

Kåbe Lidén -- 037

"AL-LIMERICK:ar"

Läser Du en -- läser Du flera

Som numera torde vara allmänt bekant för Sandpapprets läsekrets så har, synbarligen på senare år, utbildats en speciell mellanösternform av limerickar, benämnda enligt rubrik. Det är därför med särskild glädje, som vi nedan kan presentera fårska exempel utarbetade av virtuoserna på området, skatteshejken Rolf "Bladis" Löfberg. Redaktören

En eunuck från det fjärran Mesopotamien
per annons sökte kontakt med en dam i en
ökenspridd avisa
och ville därmed bevisa
att han i vart fall var värd en kram igen.

En hotellägande shejk i El Arish
höjde sin omsättning med ett svlsch
med en erotisk style på rummen
och tänkte: Jag har allt vatt' en dum en,
som nte fört upptäckt denna nisch.

En öken-guide vid namn Al Ahri
blev vid sin senaste sand-safari
Sur på en gnällig turist
och sa: "Fy F-n vad du är trist!
Du kan dra åt Kalahar!"

Rolf Löfberg -- 013

REDAKTIONELLT

Om Du som läsare vill skicka in synpunkter på föreningsangelägenheter eller berätta något från i första hand Mellersta Östern eller något annat med FN-anknytning (motsv), så är Du välkommen med en insändare om helst inte över 1 maskin-/datorskriven sida jämte ev. bild. Sådan måste vara tydlig, ljus och konturskarp samt försedd med uppgift på upphovsmannen (fotograf/tecknare). Skriver Du för hand med stora textade bokstäver på varje rad så brukar drygt 3 fullskrivna sidor resultera i ungefär 1 textsida i Sandpappret. Skriv med rubrik "Skrivet i sanden" till tidningens redaktör under adress enligt sida 2. Insändare och artiklar från redaktionen måste **postas senast måndagen 1999-10-11**. Det nummer av tidningen, som Du nu håller i Din hand, var planerat att utkomma under senare delen av maj men har försening tyvärr orsakats av en rad lägesförändringar, vilka framtvingat flera omskrivningar vartill kommer också andra åligganden för mig. 21

ÖKENVÄRLDEN..

SOM TRADITION BRUKAR VI UNDER OVANSTÅENDE VINJETT I VARJE NUMMER AV SANDPAPPRET ÅTERKOMMA MED EN BESKRIVNING AV FACTA OCH/ELLER FICTION OM ETT DJUR ALTERNATIVT EN VÄXT, SOM FINNS/FUNNITS I SINAI ELLER EN STJÄRNBILD DÄROVANFÖR MED ARABISK ELLER ANTIK EGYPTISK ANKNYTNING

EN PUCKELRYGGIG KULTURPERSONLIGHET

Rubriken leder lätt tanken till den puckelryggige Quasimodo, tragisk huvudperson i Victor Hugos roman "Ringaren i Notre Dame". Men för att citera Evert Taube i "Balladen om Gustav Blom": "Det var inte detta jag skulle tala om".

Det är en helt annan puckelryggig personlighet som hör hemma i "Ökenvärlden", nämligen Kamelen. Det förefaller kanske egendomligt att kalla kamelen kulturpersonlighet, men det var på kamelens rygg som arabiska språket och kulturen liksom islam spreds över medelhavsområdet med början under 600-talet e.Kr. Visserligen hade araberna fina fullblodshästar, men det var kamelerna som gjorde grovarbetet med sin förmåga att tillryggalägga dagsmarscher om 50 km med en last av 150 kg eller 120 km med ryttare i ökenterräng. Lastförmågan och den vaggande passgången har givit kamelen epitetet "Ökens skepp".

Araberna utvecklade och spred till Västerlandet många olika kulturyrtingar. De utvecklade ett (ursprungligen indiskt) talsystem med de "arabiska" siffror som idag används över hela världen. Från Indien introducerades även schackspelet och från Kina kompassen, krutet och papperet m.m. Deras arkitektur och konsthantverk (keramik, smide, mattor och textilier m.m.) var och är mycket framstående. Parallellt med dessa "världsliga" kulturinsatser spreds sålunda även världsreligionen islam över stora delar av Afrika och Asien samt till Sydeuropa (främst Iberiska halvön).

Kamelen, och då förträdelsevis den enpuckliga dromedaren, var således en av förutsättningarna för den snabba arabisk-slamska expansionen. Kameler har emellertid funnits i människans tjänst under minst 7000 år. Förutom att de är last- och riddjur tillvaratas deras ull, kött, mjölk och spillning (som gödsel och bränsle). De unika egenskaper, som gör kamelen så användbar som tamdjur, betingas av dess anpassning till den extrema ökenmiljön.

Ökenheten karaktäriserar kamelen av genom stark värmeutstrålning från de stora delar av kroppen, där musklerna ligger direkt under huden utan något isolerande fettlager. Fettet, som är reservnärings, finns koncentrerat i puckeln. Värmeutstrålningen kompletteras av den ulla pälsens förmåga att utesluta solstrålningen samt kamelens unika egenskap att kunna uthålla temperatursvängningar på 6-7 grader i blodet, något som medför döden för andra däggdjur eller fåglar. Törst och uttorkning motverkar kamelen med sträng vätske-hushållning: ingen svettning, hög återvinning av vatten från urin och tarmavfall. Vid förbränning av fett i puckeln kan 500 gram fett generera nästan en halv liter vatten. Dessutom kan kamelen tillgodogöra sig den lilla fuktighet, som finns även i torra och taggiga buskar. När vatten finns att tillgå kan kamelen dricka 100 liter på en gång. Sården -- frukorrig, vass och het i ökenstormens inferno -- kan kamelen skydda sig emot genom sin päls, buskiga ögonbryn och tätta ögonfransar samt regelbära näsborrar. Tjocka, breda trampdynor på de spretande klövarna skyddar mot nötning och brännskador samt hindrar att kamelen sjunker ned i lös sand. (Forts. nästa sida)

Den enpuckliga dromedaren och den tvåpuckliga (baktriska) kamelen är skilda arter, som dock kan para sig. Avkomman kallas tuluer, varav handjuren är sterila men mycket dugliga som arbetsdjur. Det finns både en- och tvåpuckliga varianter av tuluer. Även dromedarer kan stundom visa ansats till en andra puckel. Dromedaren är de heta subtropiska ökenområdenas kamel (Sydvästasien och Nordafrika) under det att den baktriska kamelens hemland är Centralasien, vars inlandsklimat med varma somrar och kalla vintrar den är väl anpassad till.

Det som är mindre känt är att även Australien har tämligen stora stammar av såväl tama som fortlöjande kameler. De infördes från Afghanistan för att användas, när man byggde järnvägen till Alice Springs mitt i den australiska öknen. När järnvägsbygget var klart, släpptes en stor del av kamelerna losa. Många överlevde och fortlöjade sig. De utgör idag ett frammande och skadligt inslag i den ömtåliga australiska ökenmiljön. Visserligen jagas och fångas de med flygplan och helikopter, jeep och motorcykel men är mycket svåråtkomliga. Australien exporterar arsenliga mängder kamelprodukter men även avelsdjur och sperma till kamelens ursprungsländer, där inavel m.m. har lett till degeneration av de inhemska kamelstammarna. De australiska kamelerna har under sitt liv i frihet genomgått en naturlig urvalsprocess, som skapat friska individer, vars gener nu används för att förbättra gamla världens kamelstammar.

Vi som var 72 M har väl var och en våra minnesbilder av kamelerna i SINAI, vare sig de fraktade bördor i ökenkaravaner, "kamelpoliser" och ARE-soldater, eller förrådde sig ut i minfältet, där tyvärr en och annan stympades, varvid vi svenskar helst ville förkorta de stackars djurens lidanden men förhindrades av landets seder och religiösa bud. Nog är det en grym ironi att varelsor, som i så hög grad bidragit till arabernas och islams utbredning, utsätts för onödigt lidande på grund av denna religion och kultur; men nog om detta. Att kalla kamelen kulturpersonlighet är kanske att ta i men, kulturbärare är ett epitet, som detta märkliga djur gjort sig väl förtjänt av.

Så, kamrat från 72 M, ta det hela med stort jämnmod när din käresta till- eller omtalar dig såsom varande kamel eller dromedar, ty det är väl egentligen inte så "puckelrygigt" att bli liknad vid en så tuff och nyttig varsel, låt vara litet för dumsnål, som låtit sig bli så utnyttjad! Var och en må dessutom göra sin tolkning av vårt kamelmärke: finns där någon djup symbolik?? (Problemet med att få kamelen genom nålsögat överlåter jag åt vår eminente bataljonspastor Ingvar att utreda, ty det är något som hör **Nya Testamentet** till)

Alv Svensson - 003

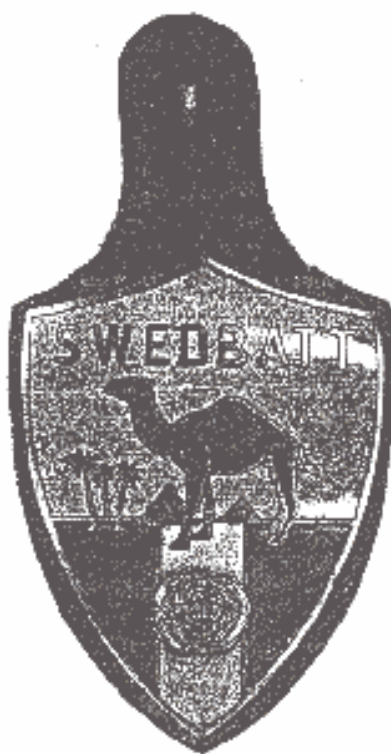

Foto:

Rengt Hällkvist.

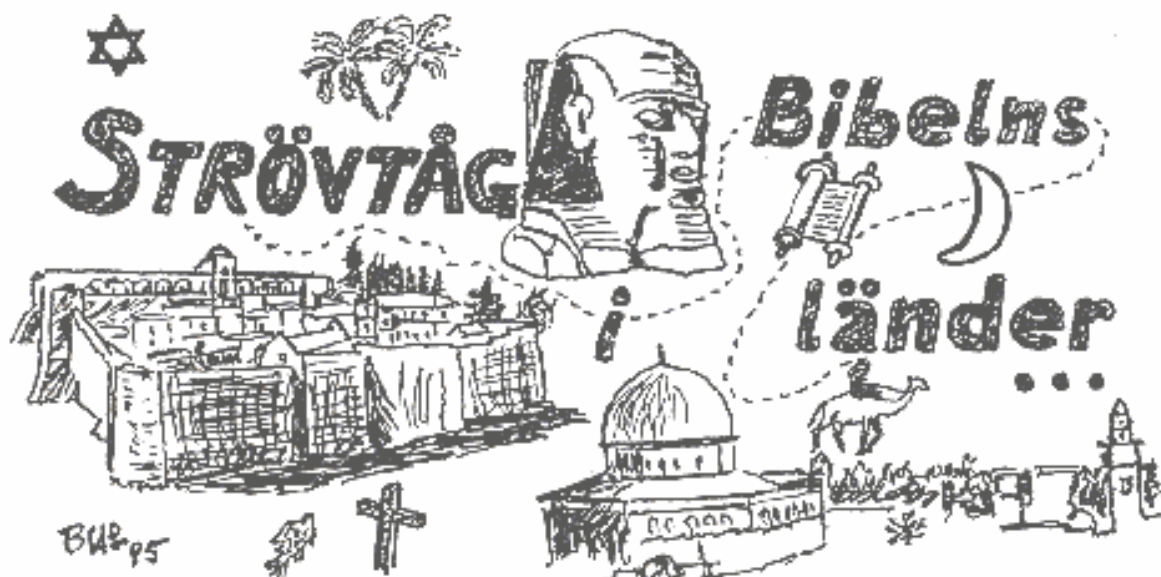
UNEF II ökenvandrare har anledning att vara stolta över kamelskölden.

=====

UNEF II

UNEF II

VI FORTSÄTTER VÅR VANDRINGSFÄRD UPP I GALILÉEN -- BÅDE FÖRR OCH NU -- MED HJÄLP AV VÅR MÅNGKUNNIGE VÄN OCH BATALJONSPASTOR. REDAKTÖREN

Den här gången skall vi bege oss in i **Galiléen**. Hela detta område är en enda stor historiebok. Nästan på varje kvadratmeter finner man historiska lämningar.

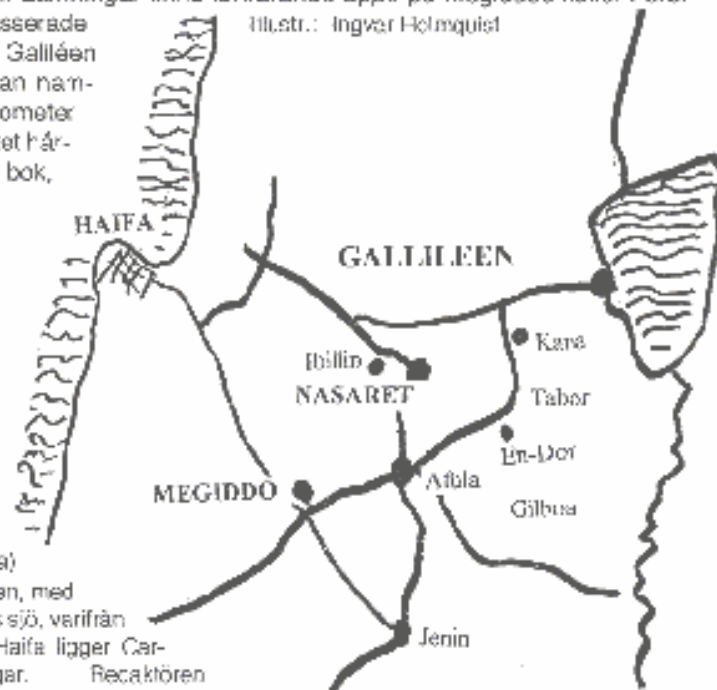
Men för att börja från början. Vi startar resan från Haifa och reser huvudvägen mot sydöst. Efter några mil kommer vi till ruinastaden **Megiddo**. Den ligger vid en stor vägkorsning och på en liten kulle, en del kallar det berg. På denna kulle ligger så ruinerna efter ett tjugotal städer byggda på varandra. Nedanför Megiddos kulle finns den vidsträckt Jisreelslätten, som är milsvid.

När de första judiska invandrarna kom till Palestina i slutet på 1800- och början av 1900-talet var detta område träskmark med bl.a. malariamygg. Invandrarna köpte träskmarken av araberna, som ansåg den obrukbar, och dikade under stora påfrestningar ut träskan. Nu finns på denna mark stora odlingar.

Så för att återgå till historien. Bredvid Megiddo gick den stora "riksvägen", **Via Marie**, huvudvägen mellan Mesopotamien (Irak) och Egypten. Ibland kallas den också Konungavägen eller Kungsvägen. Abraham och hans folk använde den som karavanväg. Farao Totmes III nyttjade den, då han 1500 år f.kr. erövrade Syrien. Här föll den judiske konungen Josias i ett slag mot farao Neko 609 f.kr. (2. Kung. 23.29.). Megiddo var en av kung Salomos garnisonsstäder med kavalleri. Lämningar finns fortfarande uppe på Megiddos kulle. Förbi denna stad marscherade Napoleon. 1918 passerade general Allenby denna plats för att invadera Galiléen och rätta slag mot turkarna. Som adlad erhöll han namnet: **lord Allenby av Megiddo**. Några kilometer nordväst om staden utkämpade israeler mycket hårda stider 1948 mot araberna. I Bibelns sista bok, Johannes Uppenbarelse 16:13 ff. sägs att det sista stora slaget i historien skall stå här vid Megiddo, benämnt **Harmageddon**.

När Du kommer till Megiddo får Du inte missa det mycket fina museet med skisser och skikt över de olika "våningarna" i ruinastaden. Du bör också ta en vandring genom vattentunneln (Josias tunnel) till källan, som försörjde Megiddo med vatten. Det är en fin trabelagd gångväg något hundratal meter. Man måste beundra de gamla vatteningen-
jörerna för deras teknik. (Forts nästa sida)

Kartskiss över delar av norra Israel, Galiléen, med det höglänta Golan, öster om Genesarets sjö, varifrån Jordantiden strömmar söderut. Söder om Haifa ligger Carmelberget med bl.a. sina berömda vinodlingar. Redaktören

Vi fortsätter nu färden. Tar man vägen mot sydost kommer man till Jenin. Det är en liten stad på gränsen till Västbanken. Här har många oroligheter inträffat de senaste åren. Men vi skall till Galiléen och då reser vi mot nordost, passerar staden Afula samt tar till vänster mot **Nasaret**. Befolkningen där är till största delen araber. Men de är israeliska medborgare och en stor del av dem kristna. När man säger araber måste man ha i minnet att här finns en enorm "rasblandning" med engelskt, franskt, tyskt, turkiskt samt egyptiskt blod i ådrorna. Eftersom denna del av landet varit ockuperat av så många nationer har nämnda rasblandning skett. Men staden betraktas som arabisk. I Gamla testamentet finns inte namnet Nasaret. Men i Nya testamentet har den fått en desto mer central plats.

Nasaret består egentligen av två städer; Gamla Nasaret och Övre Nasaret, men de är ihoppbyggda. Övre Nasaret har i stort sett byggts upp sedan 1850-talet och många immigranter från Östeuropa bor här. Det som kanske intresserar mest är **Gamla Nasaret**. Det är platsen, som fått så stort utrymme i kristenheten. På 1900-talet byggdes här en jättelik katolsk kyrka. **Debådelskyrkan**. Den har tre våningar. Längst ner ser man lämningar av en primitiv bostad. Traditionen berättar att just där bodde Jungfrun Maria, när hon fick uppdraget av ängeln Gabriel att hon skulle bli Jesu moder. I nästa etage finns lämningar av en äldre kyrka och så på allt detta kommer då den väldiga katedralen. Kupolen har formen av en lilja och upp till kupolens mitt är det 50 meter. Runt väggarna finns tavlor av **Madonnan och Jesusbarnet** från världens olika länder. På tavlorna från Afrika har Maria och Jesus svart hudfärg, på kinesiska tavlor är det kinesiska drag. Det är en intressant upplevelse att vandra runt i kyrkan och sedan vara med på en katolsk mässa. Här i Nasaret finns mängder av andra sevärdheter, jag nämner bara några: Josefs kyrka, Mariakällan, basarerna... Nasaret är en märklig stad.

Elias Chacour leder den grekisk-katolska församlingen i Ibillin. Foto: Okänd

Någon kilometer utanför Nasaret finns en plats, som är ganska okänd men inte desto mindre viktig. Platsen heter **Ibillin**. Det märkliga med denna plats är egentligen den person, som givit ett **ansikte** åt orten och försoningens idé, katolsk-ortodoxe prästen **Elias Chacour**. Minst två böcker har kommit ur hans hand: **Blodsbröder** och **Vi tillhör detta land**. Båda finns på svenska. Låna dem på närmaste bibliotek, de är värda att läsas. Vad är då Ibillin? Det var säte för arkkebiskopen av Sebulon på 300- eller 400-talet. En av biskoparna vid kyrkomötet i Nicea år 325 var biskop Nisifos från Ibillin. Nu har Elias Chacour sedan börjat av 1970-talet byggt en väldig skolanläggning, där han tar emot judar, araber och palestinier. Hela hans idé är **försoning, samförstånd och samarbete**.

När jag vid ett tillfälle fick möjlighet att göra en studieresa hit och se anläggningen för ca 2000 elever, hörde Chacour berätta om sin personliga kamp för sitt folk (han är palestinier) och hur han talat i FN i New York, träffat de olika presidenterna för att lägga fram problemen och nu börjat få lihet gehör för sina tankar, blir man mycket imponerad. Inte kan man tro att han för 30 år sedan kom till en liten katolsk församling på några tiotal medlemmar och att dessa människor var så hatiska på varandra och ibland hotade att döda varandra.

Chacours drastiska behandling av dessa problem kan Du läsa om i boken **Blodsbröder**. Läs den!

Kommer Du till dessa trakter är det ett måste att besöka Ibillin.

Sydost från Nasaret ligger berget **Tabor**. Det är som en stor upp- och nedvänd hatt utlagd på slätten. Det är drygt att gå upp på berget (600 m). Men med bil går det bra. Taxibilar väntar vid bergets fot och man får göra en hisnande färd både upp och ner på denna krokiga väg med 58 kurvor. Man tror nästan man skall se nummerplåten bak på sin egen bil. Väl uppe har man en förunderlig utsikt över Jisreelslätten. På berget finns flera kyrkor. Här finns också klostre. I kyrkorna kan man se vackra mosaiker med Jesus, Mose och Elia. Traditionen säger att på Tabor samlade Jesus tre av sina lärjungar och då visade sig Mose och Elia för dem. Därför har Tabor fått namnet **Förklaringsberget**.

Några kilometer från Tabor ligger den lilla arabbyn **Nain**. I Eibeln berättas att Jesus här gjorde ett av sina under: Jesus uppväckte en ung man, som dött vilkens mor var änka. Luk. 7:11. Här i närheten finns även en annan liten stad. **Kana**. Det berättas att Jesus här gjorde sitt första under: på ett bröllop, han gjorde vatten till vin. Man kan gå in i stadens kyrka och se hur stora dessa krukor var som Jesus fyllde med vin (Joh. 2 kap).

Sycost från Nasaret ligger också berget **Gilboa**, ett historiskt berg. Här tog kung Saul sitt liv, när han såg att striden var förlorad. Natten innan hade han varit i den lilla byn En-Dor hos en spiritistisk (en som har kontakt med döda) kvinna, vilken fick uppdrag att mana fram den gamle Samuel – som smöt Saul till konung – men som nu var död sedan många år. När så en en grå skopnod kom upp ur marken – Samuel – förklarade han att Saul nästa dag skulle vara hos honom i döderiket. Den lilla byn En-Dor finns fortfarande kvar. Där finns några arabiska hus. Här på berget Gilboa vid Hattins Horn besegrades korsfararna år 1187 av sultanen Saladin (Salsh-ad-Din). Som Du ser finns det mängder av historia – både forntid och nutid – och nu har vi slästat vår resa in i Galiléen. Men längre än hit kom vi inte denna gång.

Vad bjuder Främre Orienten?

HÄRSKAREN ÖVER ÖKNENS SKEPP, KYLBILARNA, HAR FÅTT FÖR SIG ATT HAN FICK I OSS DET SOM LISTAS PÅ NEDANSTÅENDE MATSEDEL, NÄR VI VAR I ÖKNEN. NÅJA -- ELLER SOM MAN PLÅGAR SÄGA: FA'N TRO'ET. KANSKE VI HADE BEHÖVT DRICKA NÅGOT GOTT DÄRTILL OCH DÄRNERE IFRÅN? JAG BIFOGAR...
REDAKTÖREN

MAKARONER MED FLÄSK OCH OST -- 4 PORTIONER

5 dl icealmakaroner
125 g magert bogfläsk, strimlat
1 msk olja
1 dl riven parmesanost
krossad svartpeppar
4 tomater, skållade och skalade
gräslök, klippt
parmesanost, riven

Koka makaronerna enligt anvisning på förpackningen. Stek fläsket i lite olja. Blanda makaronerna med parmesan och peppar i en varm skål. Blanda också ner tomaterna, delade i klyftor. Strö över fläsket, gräslöken och osten.

SPAGETTI MED SPENAT -- 4 PORTIONER

1 dl russin
300 g spaghetti
1 purjolök eller några salladsökar
4 msk olivolja
250 g bladspenat, förvålade
50 g pinjekärnor
rivad parmesanost

Lägg russinen i blöt i ljummet vatten ca 10 min. Koka spaghetti 8-10 min enligt anvisning på förpackningen. Skär purjon i 1 dm långa bitar och strimla på längden. Värm oljan och fräs löken och spenaten ca 1 min. Rosta pinjekärnorna guldbruna i torr stekpanna. Häll upp spaghetti i en varm skål, blanda med spenat, purjo och avrunn russin. Strö över pinjekärnor och parmesan.

POTATIS OCH PALSTERNAKSGRATÄNG -- 4 PORTIONER

6-8 medelstora potatisar, tunt skivade
4-6 palsternackor, tunt skivade
50 g smör
1 gul lök, finhackad
1-2 vitlöksklyftor, pressade
2 dl riven lagrad ost
salt och svartpeppar
1/2 tsk paprikapulver
1/2 tsk rosmarin
2 1/2 dl matlagingsgrädd
2 msk ströbröd

Ugnstemperatur 200°. Smält smöret, tillsätt lök och vitlök koka öken mjuk. Varva potatis- och palsternacksskivor i en ugnform med smörblandningen, osten och kryddorna mellan lagren. Spara jämnstora skivor av matsakema till översta lagret och lägg skivor ombort i jämna rader. Häll på grädden och strö på ströbrödet. Grädda först i nedre delen av ugnen, flytta upp formen efter ca 30 min för att få mer färg. Låt stå ytterligare 20-30 min.

Per Hallgren -- 180

Till ovanstående kan vi försöka sköta ned med:

Vitt vin **Carmel Sauvignon Blanc Vineyards Selected 1998**, Dan Israel. Milt fruktig samt tylligast en aning platt och olig i slutet (nr 2526) -- 64 kr.

Rött vin **Chateau Kefraya 1995**, Libanon. Mäktig, djup fruktig doft samt elegant, rik, utvecklad smak

26 (nr 2502) -- 140 kr.

Bengt Hallkvist -- 050